

MILLIY TIKLANISH

44 (105) 2010 йил 27 октябрь, чоршанба • Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг ижтимоий-сиёсий газетаси

2008 йил 30 октябрдан чиқа бошлаган
www.milliytiklanish.uz

Таъсирчан тадбирлар

Бундай тарғибот ва ташвиқот ишларининг мақсади аввало партия сафига ташаббускор, иқтидорли, истиқболи порлоқ ёшларни, етакчи хотин-қизларни жалб қилиш ҳамда уларнинг мамлакатда рўй бераётган ижтимоий-сиёсий жараёнларда фаол иштирокини таъминлашга қаратилган.

Экологик ҳалокат

Бундай воқеалардан нафақат ўша мамлакат аҳолиси, иқтисоди, экологияси ва унга қўшни бўлган мамлакатлар, балки сайёҳлик тизими ҳам катта зарар кўрмоқда. Модомики шундай экан, Венгриядаги алюминий заводида рўй берган кўнгилсиз воқеа барчани ҳушёр торттириши ва сабоқ бўлиши зарур.

«Янги авлод» фестивали

Олти йил давомида «Янги авлод» Ўзбекистоннинг барча вилоятларидан 50 минг нафар иштирокчини бирлаштирди, улардан 2000 нафари фестиваль ғолиблари бўлишди. Фонд форум фестивал ғолибларини ҳамisha қўллаб-қувватлайди, уларга турли халқаро тадбирларда иштирок этиш имкониятини яратиб беради.

2-бет

7-бет

8-бет

MT

БУГУНГИ
СОНДА:ДЕПУТАТЛИК
БИРЛАШМАЛАРИ

2-бет

Маҳалла —
жамият таянчиТаъсирчан
тадбирлар

ПАРТИЯ ҲАЁТИ

3-бет

БПТлар фаолиятини
кучайтириш«Устоз»
сиҳатгоҳиИЖТИМОЙ-
СИЁСИЙ ҲАЁТ

4-бет

Вояга етмаганлар
қонун ҳимоясида

МАЪНАВИЯТ

5-бет

Қорақўзни
ранжитмангТил
тўғрақлари

ЖАРАЁН

6-бет

Ёш авлод
иқболи учунГематология соҳаси
такомил босқичида

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

7-бет

Қадимги
маёқлар

Дунёдан дараклар

КЎЗГУ

8-бет

Пойтахтда
япония санъати

2010 ЙИЛ — БАРКАМОЛ АВЛОД ЙИЛИ

Баркамол авлод — юртимиз келажаги

Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан қабул қилинган «Баркамол авлод йили» Давлат дастурида соғлом ва баркамол авлодни тарбиялаш, ёшларнинг ўз ижодий ва интеллектуал салоҳиятини рўёбга чиқариши, йигит-қизларни XXI аср талабларига тўлиқ жавоб берадиган ҳар томонлама ривожланган шахслар этиб вояга етказиш учун зарур шарт-шароит ва имкониятлар яратишга алоҳида эътибор қаратилган.

4-бет

ПАРЛАМЕНТ НАЗОРАТИ

Мустақилликнинг дастлабки йилларидан бошлаб мамлакатимизда эркин фуқаролик жамиятига асосланган ҳуқуқий демократик давлат қуриш устувор йўналишлардан этиб белгиланди. Ва бу вазифарларни амалга ошириш жараёнида айнан фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, хусусан унинг сирасига кирувчи маҳалла институтининг ўрни ва ролини оширишга алоҳида эътибор қаратилди.

Маҳалла — жамият таянчи

«Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг Навоий вилоятидаги ижроси таҳлил қилинди

Шу боис ижро ҳокимиятининг айрим ваколатлари фуқаролик жамияти институтларига берилмоқда. Айтиш керакки, бу кенг миқёсли ислохотлар пировардида инсон манфаатлари учун хизмат қилмоқда.

Президентимизнинг қўллаб-қувватлаш дастурий маърузаларида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва айнан маҳалла институтининг жамият тараққиётидаги аҳамияти ҳақида кўп бора тўхталиб ўтганлигининг гувоҳи бўламиз. Жумладан, Юртбошимизнинг «Айнан мустақиллик даврида ҳар томонлама ўзини оқлаган, тобора ҳаётимизда аҳамияти кучайиб бораётган фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари - маҳалла институти, турли жамоат бирлашмалари ҳамда ташкилотларини ривожлантириш ва мустаҳкамлаш масаласи бизнинг доимий эътиборимизда туриши лозим», - деган фикрларини келтириш билан бирга жорий йилнинг бошида бўлиб ўтган парламент палаталарининг қўшма мажлисидаги маърузасида бу тизимда амалий ишларни янада кучайтириш борасида илгари сурилган бир қатор муҳим вазифаларни ҳам эътироф этиш жоиз.

2-бет

ТАДБИР

Она тилимизга муҳаббатни кучайтириш доимо Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси фаолиятининг диққат марказида бўлган.

Миллат кўзгуси

Тил халқ, миллат руҳининг бетакрор ва ҳеч бир замон хира тортмас куйчисидир. Унда шу тил эгаси бўлган халқнинг руҳияти, бўй-басти, бутун борлиги акс этади

3-бет

ҚОНУН ВА ШАРҲ

Вояга етмаганлар қонун ҳимоясида

унда миллий қадриятлар ва халқаро ҳуқуқий нормалар уйғунлашган

Мамлакатимизда Президентимиз раҳнамолигида ёшлар, айниқса, вояга етмаганларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, йигит-қизларимизни XXI аср талабларига жавоб берадиган баркамол шахслар этиб вояга етказиш учун зарур шарт-шароит ва имкониятлар яратиш, уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, қонуний манфаатларини мустаҳкамлашга қаратилган изчил ва давомли ислохотлар амалга оширилмоқда. Зотан, юртимиз умумий аҳолисининг 40 фоизини 18 ёшгача бўлганлар, яъни вояга етмаганлар ташкил этади.

Шу боис, ўтган йиллар давомида вояга етмаганларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган меъёрий-ҳуқуқий база яратилиб, замон талабларига мос ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш асосида тобора такомиллаштирилмоқда.

4-бет

ТАЖРИБА

Болалик даври инсон дунёқараши, фикр-хаёли, диди, салоҳияти шаклланишига замин яраладиган энг муҳим босқичдир. Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурида мактабгача ёшдаги болаларни халқнинг бой маданий, тарихий мероси ва умумбашарий қадриятлари асосида маънавий-ахлоқий жиҳатдан тарбиялаш масаласига катта эътибор қаратилган.

Миллий чолғу асбоблар

унинг фарзандларимиз тарбиясидаги аҳамияти қандай?

Мазкур талабларни амалга ошириш учун ҳеч шубҳасиз кичкинтойларга хореография, тасвирий ва мусиқа санъати, компьютер саводхонлиги сирларини ўргатиш муҳим аҳамият касб этади.

Боиси, мусиқа бошқа санъат турлари сингари болалар тарбиясида бе-нихоя катта ўрин эгаллайди.

5-бет

ALOQABANK — ЮКСАКЛИККА ИНТИЛГАНЛАР УЧУН

ДЕПУТАТЛИК БИРЛАШМАЛАРИ

ПАРЛАМЕНТ НАЗОРАТИ

Маҳалла — Жамият таянчи

“Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг Навоий вилоятидаги ижроси таҳлил қилинди

(Давомий.
Боши 1-бетда)

Хусусан Президентимиз таъкидлаганидек, “Фуқаролик жамияти институтлари, жумладан фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг жамият ва давлат курилиши тизимидаги ҳуқуқ ҳамда ваколатларини кенгайтиришга қаратилган қонунчиликни такомиллаштириш масаласи устувор йўналишга айланиши зарур”. Бу эса маҳалла институтига соф миллий кадрият, деб қараб келаётган Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси ҳамда

Бу эса маҳалла институтига соф миллий кадрият, деб қараб келаётган Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси ҳамда партиямизнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси зиммасига алоҳида масъулият юклайди. Шу боис, ушбу миллий институтни ЎЗМТДП ўзбек халқининг менталитети, анъаналари, маданий хусусиятлари, руҳияти билан унинг манфаатларини уйғунлаштирувчи турмуш тарзи сифатида эътироф этади.

партиямизнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси зиммасига алоҳида масъулият юклайди. Шу боис, ушбу миллий институтни ЎЗМТДП ўзбек халқининг менталитети, анъаналари, маданий хусусиятлари, руҳияти билан унинг манфаатларини уйғунлаштирувчи турмуш тарзи сифатида эътироф этади. Шу маънода партиямиз маҳаллани жамоа руҳида яшаш орқали аҳоли манфаатларини умуммиллат манфаатлари билан уйғунлаштирувчи ижтимоий макон, деб ҳисоблайди.

Бугунги кунда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини тартибга соладиган тегишли ҳуқуқий асослар яратилган. Жумладан “Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни ушбу тизимнинг муҳим ҳуқуқий асоси ҳисобланади.

Шу ўринда айтиш жоизки, қонун ҳужжатларини ижро этиш ҳолати юзасидан парламент қуйи палатаси томонидан олиб бориладиган назорат-таҳлил фаолияти ушбу соҳадаги ислохотлар самарасини оширишга хизмат қилмоқда. Яқинда Қонунчилик палатасининг Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси томонидан “Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида”-ги Қонуннинг Навоий вилоятида ижро этилиши ўрганилди. Аввало ушбу Қонуннинг айнан Навоий вилоятида ўрганилишига туртки берган иккита сабаб ҳақида тўхталиш жоиз.

Биринчидан, мазкур вилоят авваламбор ҳудудий жиҳатдан кенглиги, айрим овул фуқаролар йиғинлари вилоят марказидан қарийб 400 км. узоқликда жойлашганлиги ва шу боис аҳоли ниҳоятда тарқоқ яшайдиган шаҳар, қишлоқ, овул маҳалла фуқаролар йиғинлари фаолиятининг алоҳида ҳусусиятга эга эканлиги бўлса, иккинчидан, ушбу ҳудуд қадим тарихга эгалигидир. Бунинг исботини шу заминда азалдан мавжуд бўлиб келган Кармана шаҳри, Работи Малик, Нурота каби қадимий манзиллар борлиги ва айнан бизнинг қадим миллий институт ҳисобланган маҳалланинг ҳам тарихий илдизлари мана шу жойларга бориб тақалиши билан изоҳлаш мумкин.

Вилоятдаги барча фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари “Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш орган-

лари тўғрисида”ги, “Фуқаролар йиғини раиси (оқсоқоли) ва унинг маслаҳатчилари сайлови тўғрисида”ги Қонунлар, Президентимиз Фармон ва Қарорлари, Олий Мажлис Сенати, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ҳамда қатор қонуности ҳужжатлари асосида фаолият юритиб келмоқда. Улар томонидан аҳолини ижтимоий-сиёсий ҳаётга кенг жалб этиш, иқтисодий ночор оилалар ва ногиронларга моддий ёрдам бериш, ҳудудларни ободонлаштириш, фуқароларнинг осойишталигини сақлаш ва аҳоли ўртасида маънавий-маърифий тарғиботни олиб бориш каби ишлар амалга оширилмоқда.

Навоий вилоятида жами 339 та фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари мавжуд бўлиб, шундан 3 та шаҳарча фуқаролар йиғини, 42 та қишлоқ фуқаролар йиғини, унинг таркибиде 278 та маҳалла фуқаролар йиғини ҳамда 16 та овул фуқаролар йиғини фаолият олиб бормоқда. Уларнинг барчаси давлат рўйхатидан ўтказилган ва маҳаллий бюджет ҳисобидан молиялаштирилади.

Навоий вилоятида мазкур Қонун ижросини таъминлаш билан боғлиқ бир қатор амалий ишлар қилинган. Жумладан, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ўз қонуний ваколатларини тўлақонли бажаришлари учун тегишли шарт-шароитлар яратиш ҳамда уларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш юзасидан 40 дан зиёд масалалар маҳаллий давлат бошқарув органлари томонидан муҳожама этилган.

Ушбу Қонуннинг 6-моддасида белгиланган “Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш” бўйича виллоятда 2009 йилнинг 5 январиде ўтказилган халқ депутатлари Навоий вилояти кенгашининг XVIII-сессиясида Олий Мажлис Сенати Кенгашининг 2006 йил 25 декабрдаги 284-I-сонли қарори билан тасдиқланган “Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини такомиллаштиришга доир 2007-2008 йилларга мўължалланган Ҳаракат дастури”нинг виллоятда бажарилиши таҳлил қилиниб, амалга оширилиши лозим бўлган тегишли чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилган. Ушбу режага асосан виллоятдаги мавжуд фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг шарт-шароитларини яхшилаш ҳамда моддий-техника базасини мустаҳкамлаш мақсадида 339 та фуқаролар йиғинларига виллоят ҳокимлиги томонидан ҳомий ташкилотлар бириктирилиб, улардан 320 тасига компьютерлар олиб берилган.

Қонуннинг “шаҳарча, қишлоқ ва овулдаги маҳалла фуқаролар йиғинининг ваколатлари” акс этган 10-, 11-моддалари ижроси бўйича маҳаллаларда истикомат қилаётган 2 ёшгача бўлган болаларни парваришлаш учун оналарга бериладиган нафақа пуллари, 16 ва 18 ёшгача фарзандлари бор кам таъминланган оилаларга бериладиган нафақа пуллари фақат бюджет томонидан ажратилган маблағлардан амалга оширилмоқда.

Қонуннинг 10-, 12-, 14-моддалари талаби асосида бугунги кунда виллоятнинг шаҳар ва туманларидаги аҳолининг коммунал тўловлардан қарздорликларини бартараф этишда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг роли катта бўлмоқда. Шунингдек, виллоятда ҳар бир фуқаролар йиғинлари ҳузурида жамоатчилик асосида ишловчи фаол фуқаролардан иборат жамоатчилик назорат гуруҳлари ташкил қилинган. Ушбу жамоатчилик гуруҳлари томонидан доимий равишда аҳоли ўртасида газ, электр энергияси, иссиқ ва совуқ сувлардан тежамкорлик билан фойдаланишга қаратилган тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бормоқда.

Ушбу Қонуннинг 22-моддаси бўйича маҳаллалардаги аёлларни уй меҳнатларида ҳамда касаначиликка жалб этиш мақсадида мунтазам равишда давра суҳбати ва семинарлар ўтказиб келин-

ган. Кам таъминланган оила бекалари туман, шаҳарларда ташкил этилган “Қизилқум маликалари”, “Маҳорат”, “Шимол гўзаллари”, “Нурумид ниҳоллари”, “Жибек жолы”, “Ситорабону”, “Насиба-Зиё”, “Машхура-Ленд” ўқув марказларига йўналтирилиб, жорий йилнинг 6 ойи давомида 1527 нафар хотин-қиз тикувчилик, пазандачилик, сартарошлик, каштачилик ва компьютер саводхонлиги каби ўнга яқин хунарни эгаллаган.

Бугунги кунда уларнинг ҳар бири ўз маҳаллаларида устоз-шогирд йўналишида тадбиркорликни йўлга қўйиб, 12-15 нафардан хотин-қизларга касб-хунар ўргатишмоқда.

Шу билан бир қаторда назорат-таҳлил жараёнида мазкур қонун ижроси юзасидан баъзи камчиликлар ҳам мавжудлиги аниқланди. Хусусан, аксарият қишлоқ, маҳалла, овул фуқаролар йиғинларида катта ҳаётий тажрибага эга раҳбарлар – йиғин раислари (оқсоқоллар) ишлаётган бўлишига қарамай, уларнинг мазкур Қонундан тўла хабардор эмаслиги кўзга ташланди. Навоий шахридаги “Хумо” МФЙ, Қизилтепа туманидаги Бўстон ҚФЙга қарашли “Бўлақабот” МФЙ мутасаддилари билан ўтказилган суҳбатларда ана шундай ҳолатлар кузатилди.

Жамоатчилик асосида фаолият кўрсатувчи доимий комиссиялар фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларида энг муҳим бўғинлардан бири ҳисобланади. Бироқ ўрганишлардан шу нарсга маълум бўлдики, уларга эътибор барча жойларда ҳам талаб даражасида деб бўлмади. Очигини айтиш керак: кўпчилик ҳолларда улар номигагина, расмийлик учун ташкил этилган. Ҳисоботларини эшитиш масаласи ҳам яхши йўлга қўйилмаган. Уларнинг сони 10 дан ортқ бўлиб “Яраштириш”, “Ёшлар билан ишлаш” комиссияларигина бундан мустасно.

Қонуннинг 1-, 10-моддалари талаби асосида, яъни маҳаллий аҳамиятга молик масалаларни ҳал қилиш борасидаги мустақил фаолияти ҳам қонирқарли даражада эмас. Масалан, Томди туманининг қатор овулларида жумладан, “Қазбекчи”, “Рахат”, “Жана Тамди” ҳудудларида ободонлаштириш, кўкalamзорлаштириш, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш шаҳобчаларини барпо этиш, ҳудуднинг тибби-санитария ҳолатини талаб даражасига етказиш, тадбиркорликни ривожлантириш борасида қилинаётган ишларни етарли, деб бўлмади.

Хулоса ўрнида Президентимизнинг маҳалла институтини тўғрисидаги қуйидаги фикрларини келтириш ўринли: “Маҳалланинг аҳолимиз, айниқса,

Шу билан бир қаторда назорат-таҳлил жараёнида мазкур қонун ижроси юзасидан баъзи камчиликлар ҳам мавжудлиги аниқланди. Хусусан, аксарият қишлоқ, маҳалла, овул фуқаролар йиғинларида катта ҳаётий тажрибага эга раҳбарлар – йиғин раислари (оқсоқоллар) ишлаётган бўлишига қарамай, уларнинг мазкур Қонундан тўла хабардор эмаслиги кўзга ташланди. Навоий шахридаги “Хумо” МФЙ, Қизилтепа туманидаги Бўстон ҚФЙга қарашли “Бўлақабот” МФЙ мутасаддилари билан ўтказилган суҳбатларда ана шундай ҳолатлар кузатилди.

ёшларимизнинг маънавий ахлоқий тарбияси билан боғлиқ масалаларни ечиш, ижтимоий соҳанинг самарали фаолият юритишини таъминлаш, жойларда жамоат тартиби ва хавфсизлигини сақлаш борасидаги ҳиссаси тобора кучайиб бормоқда”.

Ана шундан келиб чиқиб, маҳалла институти ҳақида айтиш мумкинки, халқимизнинг ўзига хос бўлган миллий қиёфаси аҳил ва ҳамжихат бўлиб яшаш бир-бирига меҳруқибат кўрсатиш айнан маҳаллада шаклланади ва бундай миллий қадриятларимизга айланган асрий анъаналаримизни сақлаш, ёш авлод онгига сингдириш кенг жамоатчилик олдида турган асосий вазифалар сирасига қиради. Бу жараёнда айнан маҳалла институтининг фаолиятини тартибга солувчи мазкур Қонуннинг бекаму кўст ижро этилиши муҳим аҳамият касб этади.

**Арслон ЭШМУРОВОВ,
ЎЗМТДП фракцияси аъзоси**

Ушбу мақола билан www.parliament.gov.uz сайтида ҳам танишишингиз мумкин.

ЎЗМТДП ТАШКИЛОТЛАРИДА

Таъсирчан тадбирлар электоратни шакллантиришга хизмат қилмоқда

Президентимиз Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма йиғилишида сиёсий партияларнинг фаолиятини янада жонлантиришга доир бир қатор таклифлар билдириб, хусусан электорат билан иш олиб боришнинг замонавий усулларидан, умумэтироф этилган сиёсий технологиялардан кенг фойдаланиш зарурлигини алоҳида таъкидлагандилар. Бу борада Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси Тошкент вилояти кенгаши ҳам доимий изла-ниш олиб бормоқда.

Дарҳақиқат, электоратни шакллантириш, партия сафига аъзоларни жалб қилишда тадбирлар муҳим ўрин тутати. Партия вилоят кенгаши томонидан ўтган тўққиз ой мобайнида маърифий-маданий, сиёсий-ҳуқуқий мавзулардаги тадбирларни ташкил этишда асосан уларнинг сифати, таъсирчанлиги, самарадорлиги, ноанъавийлиги ва бир-бирини тақрорламасликка катта аҳамият қаратилди. Партиянинг айни пайтдаги фаолиятида ҳам бу борада янгича имкониятларни топишга интилиш яққол сезилмоқда. Айниқса, ёшларнинг фаоллигини ошириш мақсадида турли мавзуларда кўрик-танловлар, давра суҳбатлари ва спорт мусобақалари ташкил этилмоқда. Жумладан, “Баркамол авлод йили” Давлат дастури доирасида «Қадриятлар бешигисан азиз маҳаллам», «Маҳаллам тарихини ўрганаман» мавзуларида Юқори Чирчиқ туманида ўтказилган семинарлар, Ўрта Чирчиқ, Тошкент туманларида давлатимиз мустақиллигининг 19 йиллиги олдида «Бу муқаддас ватанда азиз-дир инсон», Чиноз туманида «Миллий хунармандчилигимиз – миллий қадриятларимизнинг бардавомлигидир» каби мавзуларда ўтказилган давра суҳбатлари ёшларимизни тарихий меросимиз, миллий қадриятлар, миллий ис-

тиқлол ғоясига ҳурмат руҳида ўстирилиш, миллий хунармандчилигимизни ривожлантириш, “устоз-шогирд” анъанасини келгуси авлодларга бус-бутун етказиш каби дастурий мақсадларимизга хизмат қилди.

Бундай маънавий-маърифий тадбирлар имкон қадар чекка қишлоқ, овул ва маҳаллаларда ўтказилмоқда. Тадбирнинг жонли ўтишини таъминлаш учун мавзу ва ундан кўзланган мақсад ҳақида ўз электоратимизга маълум қилиб, фикр-мулоҳазалар ўрганилмоқда. Тадбирларда сўзга чикувчи олимлар, шоирлар, ёзувчилар ҳамда партиямиз фаоллари билан биргаликда иштирокчиларни ҳам бахшмунозараларга чорлаш орқали таклифлар ва уларни қизиқтирган мавзулар таҳлил қилинмоқда.

Тадбирлар ЎЗМТДПнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси Тошкент вилояти ҳокимлиги, Фуқаролик жамиятини ўрганиш институти вилоят минтақавий ахборот-таҳлил маркази, вилоят «Нуроний», «Маҳалла», Болалар спортини ривожлантириш жаъмармалари, Республика Маънавий тарғибот маркази вилоят бўлими, вилоят прокуратураси, Республика ОИТС маркази ҳамда бошқа кўплаб давлат ва нодавлат ташкилотлар билан ҳамкорликда ўтказилмоқда.

Бундай тарғибот ва ташвиқот ишларининг мақсади аввало партия сафига ташаббускор, иқтидорли, истиқболи порлоқ ёшларни, етакчи хотин-қизларни жалб қилиш ҳамда уларнинг мамлакатда рўй бераётган ижтимоий-сиёсий жараёнларда фаол иштирокини таъминлашга қаратилган. Шундай экан ҳудудий партия ташкилотлари қошидаги «Аёллар қаноти» ҳам белгиланган режа асосида фаолият юритиб келмоқда.

Вилоятда ЎЗМТДП жами аъзоларининг 42,8 фоизини аёллар ташкил қилади.

«Аёллар қаноти» томонидан йил бошидан буён 50 дан ортқ турли хил тадбирлар, давра суҳбатлари ва кўрик-танловлар ўтказилди. Шулардан аксарияти оммавий ахборот воситаларида кенг ёритилди.

“Сиз Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партиясининг биласизми?”, “Ватан саждагоҳи каби муқаддасдир”, “Фуқаролар маънавиятини юксалтириш, ёшларимизда миллий маънавий туйғуларни тарбиялаш ва уларни турли зарарли оқимлардан асраш ҳар биримизнинг вазифамиздир” мавзусидаги давра суҳбатлари, “Менинг маҳаллам тарихи”, “Фарзандлари соғлом юрт қудратли бўлур”, “Репродуктив саломатлик ва соғлом она-соғлом бола” мавзуларидаги тадбирлар шулар жумласидандир.

Хулоса ўрнида айтганда партиямиз ўз олдида қўйган кучли демократик давлат ва адолатли фуқаролик жамиятини барпо этишда аҳолининг, айниқса ёшларнинг сиёсий-ҳуқуқий онги ва маданиятини янада ошириш каби вазифаларни амалга оширишда ноанъавий ва таъсирчан тадбирларнинг ўрни тобора ортиб бормоқда.

**ЎЗМТДП
Ахборот хизмати**

ПАРТИЯ ҲАЁТИ

ТАДБИР

Миллат кўзгуси

тил халқ, миллат руҳининг бетакрор ва ҳеч бир замон хира тортмас куйчисидир. Унда шу тил эгаси бўлган халқнинг руҳияти, бўй-басти, бутун борлиги акс этади

(Давоми. Боши 1-бетда)

Партия ўз сайловолди Харака-т дастурида тил, нутқ маданиятини оширишга кўмаклашиш, адабий тилдан фойдаланиш қоидалари бузилишининг олдини олиш, бу борада аниқ мақсадга йўналтирилган фаолият кўрсатиш, давлат тилининг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш каби бир қатор масалаларда ўз олдига аниқ мақсад ва вазифаларни белгилаб олган. ЎзМТДП она тили орқали халқимизда, айниқса, ёшларда миллий гурур туйғусини ўстиришга ҳаракат қилади.

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партиясининг Олий Мажлиси Қонунчилик палатасидаги фракцияси, Марказий

Кенгаши Ижроия кўмитаси ҳамда Тошкент шаҳар кенгаши Ижроия кўмитаси томонидан Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонасида ўтказилган «Тил—миллат кўзгуси» мавзусидаги тадбир ҳам ЎзМТДПнинг бу борадаги позицияси ҳақида иштирокчилар тасаввурларини янада бойитишга хизмат қилди.

Унда депутатлар, партия фаоллари, кутубхона ходимлари, профессор-ўқитувчилар, ёзувчи-шоирлар ҳамда бир гуруҳ ёшлар иштирок этишди.

Йиғилишни Ўзбекистон Миллий кутубхонаси директори, ЎзМТДП МК аъзоси Абдусалом Умаров кириш сўзи билан очди. Дарҳақиқат, ўзбек тили қадимий тиллардан бўлиб, VI-VII асрларга оид дастлабки ёзма

ёдгорликларда акс этган. Юсуф Хос Ҳожиб, Маҳмуд Қошғарий, Аҳмад Яссавий, Рабғузий каби буюк мутафаккирларимиз ўзбек тилининг ривожланишига катта ҳисса қўшишди. Лутфий, Атоий, Саккокий, Хоразмий каби шоирлар ўзига хос бадиий образ ва кечинмалари ифодаси билан адабий тилимиз хазинасини бойитишди.

Ҳазил мулкнинг султони бобомиз Алишер Навоий даврига келиб ўзбек тили ривожланиш чўққисига кўтарилди. Унинг «Ҳамса», «Ҳазоин ул-маоний» асарлари тилимизни жаҳон миқёсига олиб чиққан бўлса, «Муҳокамат ул-луготайн», «Маҷолис-ун-нафои» каби ғамий-танқидий асарлари тилимизнинг куч қудратини ва нафислигини намоиш этди. Она тилимиз бўлмиш ўзбек

тилида асрларни қаритган тарихимиз, халқимизнинг бетимсол табияти ўз жамламасини топган.

Тадбирда мустақиллик шарофати билан тилимизнинг ҳар томонлама камоли умумдавлат ишига айланганлиги ва бунинг натижаси ўлароқ ўтган йилга йил ичида тилимиз тўлақонли давлат тилига айланганлиги маърузачилар томонидан алоҳида тилга олинди. Шунингдек, бу борада айрим ечимини кутатиш масалалар йўқ эмаслиги таъкидланди.

Қонун талабига кўра кўча-куйдаги турли шир, реклама ва эълонлар, кўча кўрсаткичлари, турли йншоот ва биноларнинг пештоқ ёзувлари давлат тилида, имло қоидаларига асосланishi лозим, - деди сўзга чиққан

ЎзМТДП фракцияси аъзоси Азамат Зиё. - Аммо баъзан бунга эътиборсиз қаралаётган ҳолатлар ҳам учраб турибди. Мисол учун дорихона сўзи - дорихона, кўча - куча, шаҳар — шаҳар киблардир.

Нотиқ сўзида давом этаркан, Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тили ҳақида» ги Қонуни-нинг 22-моддасига биноан географик номлар, шаҳарлар, қишлоқлар, кўчалар, майдонлар, тарих ҳамда маданият ёдгорликлари, турар-жой массивлари, савдо расталари ва бошқа ижтимоий-маданий аҳамиятга молик объектларнинг номлари фақат давлат тилида бўлиши кераклиги белгилаб қўйилганини алоҳида таъкидлади. Шундай бўлса-да шаҳарларимиздаги дўкон, ошхона ва бошқа шу каби аҳолига хизмат кўрсатадиган жойларнинг ханузгача ўзбекча номлар билан номланмаётгани албатта ачинарли ҳол.

Шундан сўнг у «Давлат тили ҳақида» ги Қонуннинг тўлақонли ишлашини таъминлашда мутасадди ташкилотлар билан бир қаторда Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси ва фракцияси томонидан амалга оширилаётган ишларга ҳам тўхталиб ўтди.

Шунингдек, тадбирда депутатлар, ижодкорлар, профессор-ўқитувчилар ҳамда ёшлар сўзга чиқиб, мавзуга доир фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Тадбир сўнггида иштирокчилар шоирлар ижодидан намуналар тингладилар.

- Тил миллат мақомини сақловчи белгилардан бири. Уни авайлаш бурчимиздир, - деди ЎзМТДП Тошкент шаҳар кенгаши Ижроия кўмитаси раиси ўринбосари Мусаллам Умирова. - Тилини бекорга онамизга қийсалмаймиз. Қайси миллат вакили бўлишдан қатъий назар, ҳар бир фарзанд ота-онасини ҳурмат қилади, кадр-кимматини сақлайди. Ўйламанки, тилга муносабатда ҳам мана шу нуқтаи назардан ёндашилсагина, у янада раванг топади.

У.АБРОРОВ,
«**Milliy tiklanish**»
мухбири

ПАРТИЯ ҲАЁТИ

БПТлар фаолиятини кучайтириш

ҳудудий партия ташкилотлари олдида турган асосий вазифа

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси Навоий шаҳар кенгашида бошланғич партия ташкилотлари фаолиятини янада жонлантириш ҳамда БПТларнинг партия электорати ва хайрихоҳлари билан ишлаш усулларини такомиллаштириш масалаларига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда ЎзМТДП шаҳар кенгаши аъзолари, халқ депутатлари шаҳар кенгаши депутатлари ҳамда партия фаоллари иштирок этди.

Тадбирни ЎзМТДП шаҳар кенгаши Ижроия кўмитаси раиси Қ.Астонов очаркан, йиғилишнинг мақсад ва моҳияти тўғрисида семинар иштирокчиларига тушунтириш берди.

- БПТ фаолиятини жонлантириш, унинг етакчилиги, фаоллари малакасини, айниқса, ҳуқуқий-сиёсий билимларини ошириш долзарб вазифалардан бири саналади, - деди у. - Партия гоҳ ва мақсадларини тарғибот-ташвиқот қилиш учун партия фаолларидан кучли сиёсий билим ва фаоллик талаб этилади. Қолаверса, давлат бошқаруви тизими ва принциплари, сиёсий партиялар фаолияти, уларнинг ҳуқуқий асослари ҳокимият бўлиниши тамойили ва давлат ҳокимияти вакиллик органларини шакллантиришда сиёсий партияларнинг ўрни ва роли ҳақида етарли билим ва тушунча эга бўлиш муҳим ҳисобланади.

«Давлат бошқаруви янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида» ги Конституциявий Қонун фаолиятимиз учун кенг имкониятлар очиб берди. Ушбу Қонун амалда ўз ифодасини топиши учун ҳам партияимиз аъзолари ушбу ҳуқуқий ҳужжатни чуқур билишлари, ту-

шунишлари лозим. Бу эса ўз олдимишга қўйган мақсадларимизга эришимизда асосий омил бўлиб хизмат қилади.

Шунингдек, маърузачи истиқлол йилларида давлатимиз раҳбари ташаббуси ва раҳнамолигида мамлакатимизнинг иқтисодий, ижтимоий қудратини ошириш, юксак маънавиятли ва замонавий билимлар эгаси бўлган баркамол авлодни шакллантириш ҳамда бошқа кўплаб ҳаётий масалаларда амалга оширилган ишлар моҳияти ва бу борада партия олдида турган вазифаларга тўхталди.

Шундан сўнг бўлиб ўтган баҳс-мунозараларда юртимизда ва минтақамизда тинчлик-оқойиш-таликини сақлашга ҳар томонлама ҳисса қўшиш партия ташкилотларининг бош вазифаси эканлиги яна бир бор таъкидланди.

Халқ депутатлари Навоий шаҳар кенгаши депутати Қ.Турсунов «Электорат манфаатларини ўрганиш ҳамда ҳимоя қилишда бошланғич ташкилотларнинг ўрни ва роли» мавзусида таъкид қилиб, бошланғич партия ташкилотларининг ҳар бир аъзоси юрт тақдири, мамлакат тараққиёти учун ўзини дахлдор деб билиши, партия ишига ҳам ана шу мақсад билан

ёндашиши гоҳ муҳимлиги ҳақида фикр юритди.

Шундан сўнг, халқ депутатлари Навоий шаҳар кенгаши депутати К.Турсуназарова сўз олиб, мамлакатда иқтисодий-ижтимоий ва сиёсий ислохотлар кучайиб бораётган бир даврда бошланғич партия ташкилотлари фаолиятини такомиллаштириш муҳим эканлигига алоҳида тўхталиб ўтди. Маърузачи томонидан партияимизнинг мақсад ва вазифаларини тўлиқ амалга ошириш учун бугунги кунда олдимизда янада улкан вазифалар турганлиги, уларнинг ижросини таъминлашга қаратилган сайё-ҳаракатларни изчил олиб бориш лозимлиги таъкидланди.

Музокарада сўзга чиққан ЎзМТДПнинг «Қизилқумцемент» ОАЖдаги БПТ раҳбари Ш.Рашидов, халқ депутатлари шаҳар кенгаши депутати С.Ашуров, партия фаоллари Б.М.Жиянов, У.Ҳафизов кун тартибидagi масалалар юзасидан ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

Тадбирда иштирок этган БПТ фаоллари ўзларини қизиқтирган масалаларга батафсил жавоб олдилар. Бугунги кунда шаҳар кенгашидаги мавжуд бошланғич партия ташкилотлари фаолияти ҳам кенг ва атрофли таҳлил қилиниб, ижобий тажрибалар билан бир қаторда йўл қўйлаётган камчиликлар муҳокама қилинди. Йиғилишда БПТлар фаолиятини янада жонлантириш, мавжуд камчиликларни бартараф этиш ва тарғибот ишларини тизимли ташкил этиш юзасидан тегишли чора-тадбирлар ишлаб чиқилди.

АБРОР УМАРҚУЛОВ,
«**Milliy tiklanish**» мухбири

БПТ — ПАРТИЯ ТАЯНЧИ

Самарқанд вилоятининг Оқдарё туманида жойлашган «Устоз» саломатлик ва экологик тарбия марказига ҳар йили минглаб юртдошларимиз асаб, ҳаракат органлари касалликларига шифо истаб келишади.

Бу ерда меҳнат қилаётган 50 нафар жамоа ўз касбининг устаси сифатида келаётган беморларнинг дардига малҳам бўлмоқдалар. 10 нафардан ортиқ ЎзМТДП аъзолари ана шу жараёнларда фаол иштирок этишмоқда. 100 ўринга мўлжалланган масканда сув, балчиқ, игна ва зулуқ

қин боғда сайр этиш ҳам кишига ўзгача завқ бағишлайди. Таниқли санатор ва ижодкорлар тақдир этилиб, кўнгилочар тадбирлар тез-тез ўтказилди.

Бу ерда меҳнат қилаётган фаол партиядошимиз Ҳамидулла Қаршиев сиҳатгоҳнинг бош ҳисобчиси бўлиб ишлайди. У ЎзМТДПдан

«Устоз» сиҳатгоҳи бу ерда 10 нафардан ортиқ ЎзМТДП аъзолари фаолият юритишмоқда

билан даволаш, гиёҳли ванналар муолажаси, ультратовуш, УВЧ, парафин каби шифо усуллари йўлга қўйилган.

- Жамоамизнинг асосини ЎзМТДП фаоллари ташкил этади, - дейди ушбу марказ директори, партия фаоли Зариф Облоқуров. - Негаки, сиҳатгоҳимизга асосан ўқитувчилар, фахрий педагоглар келиб даволанишади. Ушбу соҳа ходимлари ҳам, бу ерда меҳнат қилаётган шифокорлар ҳамширалар ҳам партияимизнинг ижтимоий қатламлари ҳисобланади. Улар манфаатлари йўлида хизмат қилиш эса бизнинг асосий вазифамиз сирасига ҳам киради.

Соғломлаштириш масканида 2005 йилда 567 нафар бемор даволанган бўлса, 2009 йилда улар сонини 1724 нафарни ташкил этди. 2010 йилнинг 7 ойида эса 1300 нафардан ортиқ устоз-мураббийлар ўз саломатликларини тикладилар. Сиҳатгоҳда жорий йилда 2000 нафардан ортиқ мураббийларнинг даволанишлари мўлжалланган. Масканда уч маҳал парҳез таомлар берилади, сўлим ва сал-

халқ депутатлари Оқдарё туман кенгашига депутат этиб сайланган. Ҳамидулла ака иқтисодчи. Ўзқўйилардан буён шу соҳада ишлаб келмоқда. Шунинг учун ҳам халқ депутатлари туман кенгашининг «Маҳаллий бюджетни шакллантириш ва ижро этиш, ақтисодий ислохотларни амалга ошириш ва тадбиркорлиқни ривожлантириш масалалари» доимий комиссияси аъзоси сифатида иш олиб бораётди. Партиядошимизнинг ташаббуси билан тумандаги ёрдамга муҳтож қарияларга сиҳатгоҳда имтиёзли хизматлар кўрсатилмоқда. У бошланғич партия ташкилоти тузиб, унинг фаолиятини самарали ташкил этмоқда. Сиҳатгоҳнинг даволаш ишлари бўйича бош шифокори Камол Исмоилов, шифокорлар Эркин Ваҳобов, Алишер Темиров, ҳамширалар Яйра Нуралиева, Гўзал Қудратовалар ҳам бошланғич партия ташкилотининг фаол жонқуярлари ҳисобланадилар.

О.ХОЛИҚУЛОВ,
«**Milliy tiklanish**» мухбири

ХРОНИКА

Оила мустаҳкамлиги — юрт равнақи

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН. Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси Беруний туман кенгаши томонидан «Оила муқаддаслиги — Ватан равнақи» мавзусида ўқув-семинар ташкил этилди. Тадбир туман «Саломатлик маркази», Фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш туман бўлими ва туман тиббиёт бирлашмаси билан ҳамкорликда ўтказилди. Унда тадбир ташкилотчилари, ёш оилалар вакиллари ва оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этишди.

Тадбирни ЎзМТДП туман кенгаши Ижроия кўмитаси раиси Нурилла Рўзимов кириш сўзи билан очди. Нотиқ ўз сўзида Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси томонидан соғлом оилани шакллантириш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш борасида амалга оширилаётган ишлар ҳақида қисқача маълумот берди. Шундан сўнг туман Фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш бўлими мудири Дилором Мадиева «Соғлом оила — келахалқ пойдевори» мавзусида маъруза қилди. Маърузачи соғлом оила ва ёшларда тиббий маданиятни шакллантириш, никоҳланувчи ёшларни тиббий ўқитишнинг аҳамияти ҳақида иштирокчиларга атрофлича тушунтириш берди. Туман тиббиёт бирлашмаси бош шифокори ўринбосари Хушнуд Ёшимбетовнинг «Ёш оналар мактаби — тарбия маскани» мавзусидаги маърузасида эса балогат ёшидаги қизларни оналикка тайёрлаш, соғлом бола ўстиришда кўрак сўтининг аҳамияти тўғрисида маълумот берилди.

Шунингдек, семинарда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорги Кенгеси депутатлари Гулчехра Ешназарова, Дониёр Ходжиев, ЎзМТДП туман кенгаши Ижроия кўмитаси раисининг ўринбосари Гулнора Камаловалар сўзга чиқиб, соғлом турмуш тарзини шакллантиришда оиланинг ўрни, репродуктив саломатлиқни, туғиш оралигини сақлаш ва бу борада хотин-қизлар ўртасида олиб борилаётган тушунтириш ишлари самараси ҳақида фикр билдирдилар. Тадбир давомида ёш оналарга йўл-йўриқ кўрсатувчи ва соғлом турмуш тарзини тарғиб этувчи видеоорликлар намоиш этилиб, зарур қўлланмалар тарқатилди.

Урф-одатларимиз қадри кўр-кўрона ёндашиш билан ошмайди

АНДИЖОН. Халқимиз ҳаёт тарзига сингиб кетган миллий қадриятлар, азалий аънаёна урф-одатларимизни қайта тиклашга муяссар бўлишимиз истиқлол йилларидаги энг катта ютуғимиздир. Аммо бугун уларни асл моҳиятидан ўзқолаштирилаётганлиги ва ута замонавий тус олишини ижобий ҳол, деб баҳолаб бўлмайди.

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси Пахтабод туман кенгаши томонидан тумандаги МФЙлар фаоллари иштирокида ўтказилган давра суҳбатда ушбу масалаларга эътибор қаратилиб, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 28 октябрдаги «Тўй-ҳашамлар, оилавий тантаналар, маърака маросимлари, марҳумлар хотирасига бағишланган тадбирларни тартибга солиш тўғрисида» ги Фармони ижросини таъминлаш борасида туманда олиб борилаётган ишлар таҳлил қилинди.

Тадбир мақсади ёшларга миллий урф-одатларимиз ва уларнинг асл моҳияти тўғрисида тушунча бериш билан бирга, уларни ўз Ватани тақдирига дахлдорлик, миллий истиқлол госяига содиқ ва миллий аънаёларга ҳурмат руҳида тарбиялашга қаратилди. Тадбирда сўз олган ЎзМТДП туман кенгаши Ижроия кўмитаси раиси О.Хайиталиева никоҳ тўйларини ўтказиш борасида мезгилга амал қилиш, ортиқча дабдаба ва исрофгарчиликка йўл қўймайди, эрта турмуш қуришининг олдини олиш ва бу борадаги тарғибот-ташвиқот ишларини кучайтиришда ЎзМТДП олдида турган вазифалар тўғрисида фикр билдирди.

Ҳар бир урф-одатларимизнинг замирида эзгу мақсадлар мужассамлашган бўлиб, улар оила мустаҳкамлигига хизмат қилади. Оила мустаҳкамлиги жамият ривожини, жамият ривожига эса мамлакатимиз тараққиётини таъминлайди.

Йиғилишда сўз олганлар шу ҳақда гапирар экан, ота-оналар тўй қилишдан аввал дабдабозликларга эмас, балки ёшларни никоҳдан олдин тиббий қўриқдан ўтказиш, соғлом оила муҳитини яратиш каби масалаларга эътибор қаратиш лозимлигини айтиб ўтдилар. Мазкур тадбир Президентимиз Фармони ижросини таъминлаш борасидаги амалий ишлар изчиллигига хизмат қилади, дейиш мумкин.

Миллий қадрият — олий неъмат

НАВОЙИ. ЎзМТДП вилоят кенгаши «Аёллар қаноти» томонидан «Миллий қадрият — олий неъмат» мавзусида танлов ўтказилди. Мазкур танлов хотин-қизларда миллий гурур, Ватанга садоқат, қадриятларга ҳурмат туйғусини уйғотиш, уларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш ҳамда барча соҳаларда амалга оширилаётган ислохотларга дахлдорлик ҳиссини шакллантиришга қаратилган бўлиб, унда асосан турли жабҳаларда фаолият олиб бораётган ЎзМТДП аъзолари иштирок этди.

Қатнашчилар 5 та шарт бўйича ўзаро беллашдилар. Жумладан, ўзини таништириш, маънавий, сиёсий-ҳуқуқий саводхонлик, миллий либослар кўرғазмаси, миллий таомлар тайёрлаш ҳамда миллий урф-одатларни намоиш этувчи саҳна кўринишлари иштирокчиларнинг тайёргарлиги, билим ва маҳоратлари юқори эканлигини кўрсатди. Айтиш мумкинки, тадбир орқали нафақат қатнашчилар, балки уни кузатган томошабинларнинг ҳам партия мақсад-гоялари ва фаолияти ҳақидаги тасаввурлари янада кенгайди. Танлов жонли, баҳс-мунозара ва таассуротларга бой бўлди. Ғолиблар партия томонидан муносиб тақдирланди.

ЎзМТДП Ахборот хизмати

ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТ

ҚОНУН ВА ШАРҲ

Вояга етмаганлар қонун ҳимоясида

унда миллий қадриятлар ва халқаро ҳуқуқий нормалар уйғунлашган

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2010 йил 27 январда қабул қилинган “Баркамол авлод йили” Давлат дастури тўғрисида”ги Қарорида ҳам вояга етмаганларга оид ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш алоҳида вазифа сифатида белгиланган эди.

Мазкур вазифа ижросини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратури томонидан қонунчилик ташаббуси ҳуқуқи асосида “Вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси тўғрисида”ги Қонун лойиҳаси ишлаб чиқилиб, Олий Мажлиснинг Қонунчилик палатасига киритилди. Лойиҳа Қонунчилик палатаси томонидан 2010 йил 12 августда қабул қилиниб, маъқуллаш учун Олий Мажлис Сенатига тақдим этилди. Жо-

нинг назоратсизлиги, қаровсизлиги, улар томонидан содир этилиши мумкин бўлган ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, ғайриижтимоий хатти-ҳаракатларни келтириб чиқараётган сабаб ва шарт-шароитларни аниқлаш, бартараф этиш, вояга етмаганларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш ҳамда уларни ҳуқуқий меъёрларга иттифоқдор руҳида тарбиялаш меъёрлари белгиланган.

Қонун 6 боб ва 36 моддадан иборат бўлиб, унда миллий қадриятлар ҳамда халқаро ҳуқуқий нормалар уйғунлиги акс этган.

Қонуннинг мақсади биринчи моддада вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат деб, қатъий белгилаб қўйилди.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2010 йил 27 январда қабул қилинган “Баркамол авлод йили” Давлат дастури тўғрисида”ги Қарорида ҳам вояга етмаганларга оид ҳуқуқий базани янада такомиллаштириш алоҳида вазифа сифатида белгиланган эди.

рий йилнинг 28-29 август кунлари бўлиб ўтган Олий Мажлис Сенатининг навбатдаги учинчи ялпи мажлисида мазкур Қонун сенаторларнинг қизгин муҳокамаляридан кейин маъқуллаб ҳамда 2010 йилнинг 30 сентябрь куни матбуотда эълон қилиниб, қучга кирди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, бундай қонун мамлакатимизда МДҲга аъзо давлатлар ичида биринчи марта қабул қилинди. Бу, аввало, мамлакатимизда келажагимиз пойдевори бўлган вояга етмаганларнинг қонунларга ҳурмат руҳида тарбиялаш, уларнинг назоратсизлигига йўл қўймаслик ёки улар томонидан содир этиладиган ҳуқуқбузарликларнинг олди олинишини қонун даражасида кафолатлайди.

Қолаверса, халқимиз азал-азалдан бола тарбиясига масъулият билан ёндашади. Авлоддан-авлодга ўтиб келаётган бундай эзгу анъаналарни Қонун билан тартибга солиниши ва мустаҳкамлаиши масъулиятни янада оширади.

Шу ўринда мазкур қонун қандай зарурат ёки эҳтиёжлар туфайли пайдо бўлди, деган савол пайдо бўлиши мумкин. Қонун қабул қилингунга қадар вояга етмаганларни ҳуқуқий ҳимоя қилиш, улар ўртасидаги назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси оид муносабатлар ҳуқуқматнинг айрим қарорлари, соҳа вазирликлари ҳамда идораларнинг ҳужжатлари ёки айрим қонунларнинг нормалари билан тартибга солинган эди. Бу эса қонун ҳужжатларида айрим нормаларнинг тақдорланиши, масъул субъектларнинг вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси оид муносабатларини турлича бўлиши бу борадаги муаммоларни ҳал этувчи тегишли органлар сайй-ҳаракатларини мувофиқлаштириш ҳамда самарали ишлашини тўла таъминлашга имкон бермасди. “Вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси тўғрисида”ги қонун вояга етмаганлар ўртасидаги назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасини амалга оширувчи орган ҳамда муассасалар тизими ҳамда уларнинг ваколатлари белгиланди. Унга мувофиқ, вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар, ички ишлар, таъ-

3-моддада вояга етмаган, вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси, ижтимоий жиҳатдан хавфли аҳволда бўлган вояга етмаган, ижтимоий жиҳатдан хавфли аҳволда бўлган оила, назоратсиз, яққа тартибдаги профилактика иши, қаровсиз, ғайриижтимоий хатти-ҳаракатлар каби асосий тушунчаларга таъриф берилди.

Қонуннинг 5-моддасига мувофиқ қонунчилик, инсонпарварлик, тизимлилик, оилани қўллаб-қувватлаш ва у билан ўзаро ҳамкорлик қилиш, ижтимоий жиҳатдан хавфли аҳволда бўлган вояга етмаганларнинг тарбиясига яққа тартибда ёндашиш каби ҳолатлар вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасига доир фаолиятнинг асосий принциплари этиб белгиланган.

Қонуннинг 6-моддасида давлат органлари, масъул ташкилотлар ва фуқароларга прокуратура, вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар, вазирликлари ва ҳимойлик, меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, ички ишлар, соғлиқни сақлаш ва таълим муассасаларининг вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасига доир фаолиятини ахборот билан таъминлаш вазифаси белгиланди.

Зеро, ватанимиз келажаги бўлган ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом, баркамол авлодни тарбиялашда ҳар бир давлат органи, ташкилот, қолаверса ҳар бир Ўзбекистон фуқароси масъулдир.

Қонуннинг 7-моддасида ота-оналарнинг бу борадаги масъулиятини янада кучайтириш мақсадида вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасини амалга оширувчи орган ҳамда муассасалар тизими ҳамда уларнинг ваколатлари белгиланди. Унга мувофиқ, вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар, ички ишлар, таъ-

лим муассасалари, васийлик ва ҳомийлик органлари, соғлиқни сақлаш муассасалари, меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш органлари вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасини амалга оширувчи орган ҳамда муассасаларни эканлиги қатъий мустаҳкамланди.

Маълумотларга қараганда, охириги уч йил ичида вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар таълим, ижтимоий таъминот, ички ишлар органлари билан ҳамкорликда ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган 20 мингга яқин болани тегишли муассасаларга жойлаштирган.

Вояга етмаганларни ҳуқуқий жиҳатдан ҳар томонлама таъминлаш борасида қўрилаётган чора-тадбирларга қарамай болалар ўртасида назоратсизлик, саёқлик, таълим муассасаларини ташлаб кетиш ва маъмурий ҳуқуқбузарликлар содир этиш ҳоллари кўпаймоқда. Биргина 2009 йилнинг ўзидеёқ 55386 нафар ўсмир маъмурий ҳуқуқбузарлик қилганлиги учун ички ишлар органларига олиб борилган, болаларнинг жамоат жойларида саёқ юриши билан боғлиқ 3092 та ҳолат аниқланган. Болаларнинг таълим муассасаларини ташлаб кетиши билан боғлиқ 2395 та ҳолат қайд этилган.

Бундан ташқари 6366 нафар вояга етмаган, шу жумладан ота-онанинг назорати ва ҳомийлигисиз қолган 2841 нафар бола профилактика мақсадида ички ишлар органларига ҳисобга олинган, 12051 нафар ўсмир вояга етмаганларга ижтимоий ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш марказларига жойлаштирилган.

Қонуннинг 18-19-моддалари

Хулоса сифатида айтиш мумкинки, мазкур Қонун биринчидан, вояга етмаганларни баркамол қилиб ўстириш, улар томонидан ҳуқуқбузарлик ва жиноятлар содир этилишининг олдини олиш ва болаларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлайди.

рида вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасида маданият ва спорт, туризм, оммавий ахборот воситалари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ва нодавлат нотижорат ташкилотларининг иштироки ҳам алоҳида тартибда белгиланган.

Қонуннинг 20-24-моддаларида яққа тартибдаги профилактика ишини ташкил этиш, жумладан, профилактика иши олиб бориладиган шахсларнинг тоифалари, асос ва мuddатлари ва ҳуқуқларига оид ижтимоий муносабатлар тартибга солинди. Жумладан, яққа тартибдаги профилактика иши вояга етмаганларнинг назоратсизлиги, қаровсизлиги, ҳуқуқбузарлик ёки бошқа ғайриижтимоий хатти-ҳаракатлар содир этишига имкон берган сабаб, шарт-шароитлар бартараф қилингунга, вояга етмаганлар ўн саккиз ёшга тўлгунга ёхуд қонун ҳужжатларида назарда тутилган бошқа ҳолатлар юзгага келгунга қадар олиб борилиши белгиланди. Шунингдек, яққа тартибдаги профилактика иши ижтимоий жиҳатдан хавфли аҳволда бўлган оилаларга нисбатан ҳам олиб борилиши мумкинлиги алоҳида кўрсатиб ўтилди. Бу билан ўша оилада ижтимоий муҳит яхшиланиши таъминланди.

Қонуннинг 25-27-моддаларида вояга етмаганларни ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш марказига жойлаштириш

га оид нормалар белгиланди. Жумладан, 25-моддага кўра, ички ишлар органлари 48 соат ичида вояга етмаган шахсларни ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш марказига жойлаштириш учун ҳужжатлар тайёрлаш ва йиғилган ҳужжатларни вояга етмаган шахс топилаган жойдаги ёки ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш маркази жойлашган ердаги жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судига юбориши кўрсатиб ўтилди. Ички ишлар органи томонидан тақдим этилган илтимоснома 24 соат ичида жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судига ёпиқ ва яққа тартибда кўриб чиқилади.

Бундан ташқари, 27-моддага мувофиқ вояга етмаган шахснинг марказда сақлаш мuddатини ўзайтириш учун марказ унга доир ҳужжатларни ўзи жойлашган ердаги жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судига ушбу мuddат тугашидан камидан уч кун олдин юбориши лозимлиги аниқ кўрсатиб ўтилди.

Бу эса вояга етмаган шахсларнинг ижтимоий-ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш марказига жойлаштирилиши ҳолис, мустақил суд органлари воситасида адолатли амалга оширилишига имкон яратди.

Қонуннинг 28-31-моддалари вояга етмаган шахсни иxtисослаштирилган ўқув-тарбия муассасасига жойлаштириш тартибини белгилашдан иборат бўлиб, уларда вояга етмаган шахсни иxtисослаштирилган ўқув-тарбия муассасасига жойлаштириш тўғрисидаги материалларни тайёрлаш, бу ҳақда судга илтимоснома юбориш, илтимосноманинг суд томонидан кўриб чиқиши, суднинг илтимоснома юзасидан чиқарилган ахиринини ижро этиш каби масалалар ёритилди.

Қонуннинг 32-36-моддаларида якунловчи қоидаларга оид нормалар акс этган. Унга мувофиқ, вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикасини амалга оширувчи органлар ҳамда муассасаларнинг молиявий ҳамда моддий-техника таъминоти Давлат бюджетни маблағлари ва қонун ҳужжатларида таъкидланмаган бошқа манбалар ҳисобидан амалга оширилиши, шунингдек, вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси соҳаси-

даги низолар қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳал этилиши белгиланди.

Хулоса сифатида айтиш мумкинки, мазкур Қонун биринчидан, вояга етмаганларни баркамол қилиб ўстириш, улар томонидан ҳуқуқбузарлик ва жиноятлар содир этилишининг олдини олиш ва болаларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлайди. Иккинчидан, вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг профилактикаси асосий масъул орган ва муассасалар зиммасига юклатилган вазифаларни амалга оширишдаги масъулиятини кучайтириш, болаларнинг девиант ҳулқ-атворини эрта аниқлаш ҳамда олдини олишга қаратилган тадбирларнинг самарадорлигини таъминлайди. Зеро, Президентимиз таъбири билан айтганда, “...табиийки, барча эзгу ниятларимизнинг марказида фарзандларимизни ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом қилиб ўстириш, уларнинг бахту-саодати, фаровон келажагини қўриш, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмайдиган авлодни тарбиялаш орзуси туради...”.

Нодир МУХТОРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президентини ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинг институти бош илмий ҳодими, юридик фанлари номзоди

ФАОЛИЯТ

Дарҳақиқат, оила жамиятнинг асосий бўғини ҳисобланиб, у жамият ва қонун муҳофазасидадир. Оиланинг мустаҳкамлиги, асосий қонунларимиз Конституцияда, Оила Кодексида ва қатор қонунларда ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлаб қўйилган. Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, оила қўргонининг пойдевори, эр-хотинни маҳкам боғловчи ришта қонуний никоҳ ҳисобланади. Шу боис, никоҳ инсонлар учун жамиятда энг муқаддас битим саналиб, қонун билан ҳимояланган. Чунки, ҳаётда, жамиятда оила қуриш, фарзанд кўриш никоҳ билан боғлиқ бўлиб давлат сиёсати даражасидаги масаладир.

Оила ва никоҳ

муқаддаслиги мунтазам тарғиб қилинмоқда

Энг ачинарлиси, кейинги пайтларда айрим ота-оналар, ёш оила вакиллари қонуний никоҳ билан шаърий никоҳнинг фарқига бормай, бу ишга панжа орасидан қарамоқдалар. Натижада қўйди-чиқдилар, ажралишлар рўй бериб, болалар етим қолмоқда.

Туманимиз катталлиги ва аҳоли сони жиҳатдан вилоятда биринчи ўринда туради. Ҳозирги пайтда туманимиздаги 614 та оилада 259 минг 400 нафардан зиёд киши истиқомат қилади.

ФХДЭ бўлимига 2750 нафар жуфтлик никоҳдан ўтиш учун ариза берган бўлса, шундан 2540 нафар ёшлар қонуний никоҳдан ўтиб, 5035 нафар фарзанд дунёга келди. ФХДЭ бўлими ҳузурида ташкил этилган “Оила дорулфунуни” ўқув машғулотларида психолог, генеколог врачлар, ҳуқуқшунослардан иборат маънавий-ҳуқуқий тарғибот гуруҳи аъзолари кенг жалб этилган. Туман хотин-қизлар кўмитаси, маънавият тарғибот бўлими, “Қамолот” ЁИХ ва “Маҳалла” жамғармаси билан ҳамкорликда мавжуд 14 та кишлоқ, 68 та маҳалла, 11 та коллеж, 68 та умумтаълим мактабиде фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлиги ва маданиятини ошириш мақсадида Президентимизнинг 2007 йил 18 майда қабул қилинган “Ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-

тадбирлар тўғрисида”ги Фармони, 2009 йил 13 апрелдаги “Она ва бола саломатигини муҳофаза қилиш, соғлом авлодни шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ва 2009 йил 1 июлда қабул қилинган “2009-2013 йилларда аҳолининг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом бола туғилиши, жисмоний ва маънавий баркамол авлодни вояга етказиш борасидаги ишларни янада кучайтириш ва самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорларида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш борасида қўллаб-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Бундан ташқари, аҳоли зич жойлашган “Армечан”, “Соҳтари”, “Зарангари”, “Буктарой” сингари маҳалла фуқаролар йиғинлари ҳудудиде белгиланган режага кўра “Соғлом авлод – келажақ пойдевори”, “Никоҳ билан тузилган оила мустаҳкам бўлади”, “Никоҳ – оила пойдевори”, “Аёл ва жамият”, “Одамлар савдоси – аср вабоси” сингари ижтимоий-сиёсий тадбирлар ўтказилиб, оила ва никоҳнинг муқаддаслиги ва у доимо қонун ҳимоясида эканлиги мунтазам тарғиб қилинмоқда.

Н.ЖАҲОНОВ,
Ғиждувон туман ФХДЭ бўлими мудири

2010 йил — БАРКАМОЛ АВЛОД ЙИЛИ

Баркамол авлод — юртимиз келажоғи

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Пойтахтимизнинг Учтепа туманида ҳам ушбу дастур ижроси юзасидан муайян ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, таълим муассасаларида ёшлар учун яратилган шарт-шароит ва имкониятлар янада яхшиланмоқда. Таълим жараёнига янги ахборот-коммуникация ва педагогик технологиялар, электрон дарсликлар, мультимедиа воситалари кенг жорий этилмоқда.

Навқирон авлодининг дунёқарашини кенгайтириш, билимини бойитиш ва мустаҳкамлаш мақсадида тегишли ташкилот ва идоралар ҳамкорлигида мактаблар, касб-хунар коллежлари ҳамда маҳалла-ларда ўтказилаётган тадбирларда уларнинг қизиқиш ва интилишлари ўрганилмоқда.

– Мунтазам равишда ўтказилаётган давра суҳбатлари ва учрашуларда давлатимиз раҳбарининг “Юксак маънавият – энгилмас куч” асари мазмун-моҳияти ёшларга чуқур тушунтирилмоқда, – дейди туман Маънавият тарғибот маркази раҳбари Мавжуда Исомухамедова. – Шунингдек, ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини қарор топтириш, уларни ичкиликбозлик ва гиёҳвандлик иллатларидан, диний ва экстремистик таъсирлардан, “оммавий маданият” хуружларидан ҳимоя қилиш бўйича изчил тарғибот-ташвиқот ишлари олиб боришмоқда.

Туманда ёшларни иш билан таъминлаш масаласи доимий эътиборда. Бунда мунтазам ўтказиб келинаётган буюш иш ўринлари ярмаркаларнинг аҳамияти катта бўлаётди.

Жорий йилда Тошкент юридик коллежини тамомлаган Дилдора Абдурахимова ана шундай ярмаркада олган йўлланмаси бўйича шаҳардаги “Байтекс-текстиль” кўшма корхонасига ишга жойлашди. «Баркамол авлод йили»

Давлат дастури доирасида туманда ташкил этилган ўнга яқин меҳнат ярмаркасида Дилдора сингари 447 нафар йигит-қиз ишга кириш учун йўлланма олди ва улар айлани пайтда корхона ва ташкилотларда меҳнат қилмоқда.

Маълумотларга кўра, жорий йил тумандаги олти касб-хунар коллежини икки минг нафардан ортиқ йигит-қиз битумиллаш ва педагогик технологиялар, электрон дарсликлар, мультимедиа воситалари кенг жорий этилмоқда. Навқирон авлодининг дунёқарашини кенгайтириш, билимини бойитиш ва мустаҳкамлаш мақсадида тегишли ташкилот ва идоралар ҳамкорлигида мактаблар, касб-хунар коллежлари ҳамда маҳалла-ларда ўтказилаётган тадбирларда уларнинг қизиқиш ва интилишлари ўрганилмоқда.

Айни кунда туманда фаолият олиб бораётган ўқув марказлари ва курсларида юзлаб йигит-қизлар компьютер саводхонлиги, тикувчилик, тўқувчилик, ҳайдовчилик, пандалик, дурадгорлик, сарвизитлар тарошлик, ошпазлик, электромонтёрлик каби касб-хунар сир-асрорларини, чет тилларни ўрганмоқда.

«Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг Учтепа туман бўлими қошида ташкил этилган «Баркамол авлод ёшлар фаровонлиги мактаби»да ўнлаб мактаб ўқувчилари дарсдан бўш вақтида хорижий тиллар, компьютер, ҳуқуқий саводхонлик, рақс каби ўнга яқин тўғарақда қатнашмоқда.

– Давлат дастурида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш доирасида қатор лойиҳаларни амалга оширмоқдамиз, – дейди ёшлар ижтимоий хизматлар маркази ижрочи директори Жаҳонгир Ўринбоев. – Жумладан,

«Кўча театр» лойиҳаси асосида Давлатобод, Журжоний, Латиф гузар, Ширин ва бошқа маҳаллаларда ёшлар учун ватанпарварлик, фидойилик, миллий урф-одат ва анъаналаримиз, истиқлол йилларида қўлга киритилган ютуқлар, ёшлар учун яратилган шарт-шароит ва имкониятлар, амалга оширилаётган улкан

Холмурод САЛИМОВ

ТАЖРИБА

Миллий чолғу асбоблар

ёхуд унинг фарзандларимиз тарбиясидаги ўрни

(Давоми. Боши 1-бетда)

Олимпларнинг фикирича, болалар 7 ёшгача жадал ривожланади, яъни бу даврда болалар бутун умр давомида ўзлаштирилган билимнинг 70 фоизини эгаллар экан. Мусика машғулотларида болалар мусика асбоблари, нота ёзуви, бастакорлар билан яқиндан танишадилар ва бунинг натижада мусикага бўлган қизиқишлари янада ошади. Бундан ташқари мусика болалар руҳиятига ҳам ижобий таъсир кўрсатади. Уларнинг эшитиш қобилияти, кўриш хотираси, тафаккури, диққатини ривожлантиради.

Хозирги даврда халқ таълими тасарруфидаги мактабгача таълим муассасаларида болалар ансамбллари ташкил этилмоқда. Ансамблда металлфон, бубен, шиклдокча, кўнғирокчалар, балалайка, гармошка, пианино, ўзбек миллий чолғу асбобларидан кенг фойдаланилади. Ўзбекистон Давлат консерваториясининг халқ чолғу асбобларини такомиллаштириш илмий-тадқиқот экспериментал лабораторияси муdiri, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими А.Левиев раҳбарлигида мактабгача ёшдаги болалар ва умумтаълим мактаблари бошланғич синфлар учун болаларга мослашган чолғуларнинг янги тури ясалди. Энди мактабгача таълим ёшдаги болаларни ўзининг миллий чолғу асбоблари билан таништириш, уларда куй ижро этиш имконияти пайдо бўлди. Бу борада биринчилардан бўлиб, Учтепа туманига қарашли 217-МТМда мусика раҳбари Венера Рўзиметова болалар ансамблини ташкил этди. 1996 йил октябрь ойидан бошлаб, Т.Н. Қори Нисёйи номидagi Ўзбекистон педагогика фанлари илмий-тадқиқот институти тажриба синови майдонида 217-МТМ халқ чолғуларидидаги чалишни ўргатиш тажрибасини оммалаштирди. Шу мақсадда мусика тарбиячиси ва раҳбарлари учун услубий қўлланма яратилди.

Богча ёшдаги болалар учун ўзбек халқ чолғуларидида чалишни ўргатиш Республика-ми халқ таълими тарихида биринчи марта синаб кўрилди. Тажриба-синовлар кутилган натижалардан кўра аъло бўлди. Жажжи болажонлар нотага қараб рубоб, дутор, танбур, соз, қонун, доира, ногора, сафоил, қутича каби чолғуларда чиройли куйлар чалиб, жамоатчилик олдида бир неча бор намоёйиш этишди. Бу ансамбль улкан муваффақиятларни қўлга киритди. Хозир санокли МТМлардаги бундай ансамбллар фаолият кўрсатмоқда. Шундай ансамблини ташкил этиш истагида бўлган ҳамкасбалар билан ўз тажрибамни ўртоқлашмоқчиман. Мен 217-МТМ мусика раҳбари Венера Рўзиметованинг иш таърибасига қизиқиш билан қарадим ва 360-МТМда 2003 йилда "Асалой" номли ансамблини ташкил қилдим. Мана 7 йил давомида ансамблизмиз кўп фестивалларда иштирок этиб келмоқда. Масалан, "Истиклол юлдузчалари", "Янги авлод" ва ҳар йили Ўзбекистон давлат консерваториясида бўлиб ўтадиган "Чолғучилар ансамбли" фестивали маросимида иштирок этамиз. Ансамблизмиз жуда кўп совринларга эга бўлиб, эсдалик совгалари билан тақдирланмоқдалар. Энг муҳими, болажонлар бундан завқланиб, янада иштиёқ билан янги мусикаларни ўрганишга ҳаракат қилишмоқда. Дастлаб мусика машғулотларида мусикий салоҳиятга эга бўлган болажонлар танланиб, уларни турли усуллар (қарсақ чалиш, мусика тинглаш ва хиргойи қилиш, Карл Орф чолғулари, содда чолғу асбоблари билан машқ ўтказиш) орқали қобилияти текширилди ва тўғаракка жалб этилди. Тўғарақда болалар билан мусикага жўр бўлиш, мусиканинг руҳини фарқлаш, усулни аниқ ва ифодали беришни ўргатиш лозим. Сўнгра болажонлар чолғу асбоблари билан таништирилди. Уларга нота чизиги, ноталарнинг қаторда жойлашуви ўргатилади. Болалар нота ёзуви билан танишиб олишгач, яқна тартибдаги машғулотлар ташкил этилади.

Болалар билан ўзларига берилган чолғу асбобларида машқ қила бошлаймиз. Мусика тайёр бўлгач, ансамблда биргаликда чалиш машқ қилинади. Ансамбль учун репертуарларни тўри танлай билиш зарурдир, чунки кичик мусикий асарлар болалар учун тушунарли, яъни содда, ёқимли бўлиши лозим.

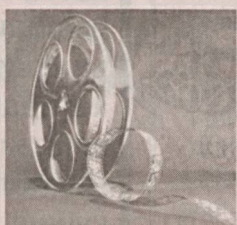
Хулоса қилиб айтганда, шундай тўғарақларни янада кўпроқ ташкил этсак мақсадга мувофиқ бўлади. Чунки мусика билан ҳамнафас тарбияланган болалардан, албатта, меҳнатсевар, масъулиятли, иқтидорли, баркамол, етук инсонлар етишиб чиқиши шубҳасиз.

Н.РЕХАМЕТОВА,
Тошкент Давлат педагогика университети магистранти

МАЪНАВИЯТ

ТАКДИМОТДАН КЕЙИНГИ МУЛОҲАЗАЛАР

Кундалик юмушлар. Эрта тонгдан ишга шошамиз, кеч киргач эса уйга. Баъзан ўзимизда шу бир хилликдан зерикашни ҳис қиламиз. Маданий ҳордиқ олишга бўлган эҳтиёж сабаб театрға, киноға боришга отланамиз. Айни кунда киносаройларда қайси фильм намоёйиш этилаётгани ҳақида билиш учун эса телевизор мурватини боссак, бас. Битта эмас, бир неча фильм анонси, саундтреки намоёйишини кўрамиз. Беихтиёр ҳаёлимиздан бугун ижодкор учун ҳам, томошабин учун ҳам қанчалар катта имкониётлар эшиги очилгани ҳақидаги фикрлар ўтади.

Қоракўзни ранжитманг

миллий кино миллий анъаналаримизга мос...ми?

Мустақиллик йилларида ўзбек киносини жаҳон кино санъати билан рақобатлаш олидаган даражага олиб чиқиш, халқимизнинг ўзига хос менталитетини, маданиятини, қадрият ва анъана ҳамда урф-одатларини акс эттирувчи миллий картиналар яратиш йўлида кенг қўлланма ишлар амалга оширилмоқда. Соҳага кўрсатилган юксак эътибор Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Кинематография соҳасида бошқариш тақомиллаштириш тўғрисида"ги Фармони ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Ўзбеккино" Миллий агентлиги фаолиятини ташкил этиш тўғрисида"ги Қарориди ўзининг яққол ифодасини топган.

Куни кеча Алишер Навоий номли санъат саройида "Ўзбеккино" Миллий агентлиги буюртмасига асосан "Илк фильм" студиясида суратга олинган "Дада" номли кинофильмнинг тақдимоти бўлиб ўтди. Унда фильм ижодкорлари, таниқли режиссёр ва актёрлар, адабиётшунослар ҳамда ОАВ ходимлари иштирок этди.

Тақдирини "Ўзбеккино" Миллий агентлиги бош директори Азам Исҳоқов очиб, йиғилганларга бугунги кино санъатида эришилаётган ютуқлар, яратилаётган кенг имкониётлар хусусида гапириб, тақдим этилаётган фильм гоёсига тўхталди. Шундан сўнг киноасар режиссёри Абдувоҳид Ғаниев сўз олиб, фильм ижодкорлари ҳақида тўлиқ маълумот бериб ўтди.

Сўнг сценарий муаллифлари Ақром Маҳамов ва Шоира Ғиёсова, иккинчи режиссёр Дилор Абдулова, бастакор Дониёр Аъзамов, картина директори Қаҳрамон Маҳамов томонидан яратилган янги кинофильм томошабинлар эътиборига ҳавола этилди.

Фильм бош қаҳрамони Зафар исми йиғитхалқор мусобақаларда голиб бўлган таниқли боксчи. Мана, у ҳозиргина жаҳон чемпиони камари соҳибига айланди. Ҳамма ёқда хурсандчилик, барча янги чемпионни қўллапти. Аммо ҳаётда ҳаммаси ҳам кўнгилда-

гидек кечмайди. 20 кундан кейин бўладиган никоҳ тўйига қизгин тайёргарлик кўраётган Зафар қутилмаган вазиятга дуч келади. Тўнда наватдаги машғулотида қайтаёйиб бекатда Ханифа исми аёлни учратади. Асли водийдан бўлган аёл ҳомиладор бўлиб, ой кунни яқинлашиб қолган эди. У Зафардан ёрдам сўрайди. Йиғит ҳар қандай инсон қилиши лозим бўлганидек аёлга ёрдам беришга қарор қилади. Тўғруқхонада кўзи ёриган Ханифа Зафарнинг кўрсатган ёрдамига миннатдорчилик сифатида унинг исмини фарзандига қўяди. Зафарга турли ёлғонларни тўқиб, тўғруқхонадан олиб чиқишни илтимос қилади. Ханифа доя аёлларга боксчини "Эрим бўлади, фарзандимиз тўйдан олдин дунёга келди. У менга жаҳон чемпиони бўлганимдан кейин уйланишга ваъда берган", деб алдайди.

Савобни охиригача қилиш мақсадида Зафар Ханифани тўғруқхонадан олиб чиқиб, поездга ўтказиб юборишга қарор қилади. Аммо қутилмаганда аёл боласини йиғитга ташлаб қочиб кетади. Энди Зафарнинг олдида икки йўл турарди. Боладан воз кечиб, бутун умр виждон азобида яшаш ёки ҳар қандай қийинчиликка қарамайдан гўдакни олиб қолиш. Тарозининг бир палласида ота-онаси, севган қизи, боксдаги дўстлари турган бўлса, иккинчисида меҳр-мурувватга муҳтож бўлган норасида гўдак. Йиғит уйдан, ўзи севган касбидан айрилишга ҳам қақалоқни эсон-омон онасига етказишга қарор қилади. Зафарнинг отаси охириқибат уни тушуниб, Ханифани топишга ёрдам беради. Қақалоқнинг ота-онаси никоҳсиз тутилган фарзандларидан воз кечишади. Зафар эса гўдакни ўз қарамоғига олади. Афсуски, кичкина Зафарнинг ота-онаси умрбод тирноққа зор бўлиб ўтишади.

Тақдимот низоҳасида биз кино ижодкорлар ва томошабинларнинг фильм ҳақидаги фикрлари билан қизиқдик.

Абдувоҳид ҒАНИЕВ,
фильм режиссёри:

- Картинами кўрган томошабинга унда кўтарилган мавзу танишдек туюлиши мумкин. Лекин, бу билан фильм-

ни бошқа кинокартиналарни такрорлаган деб баҳолаш ноўрин. Сабаби мен фильмин учун танлаган эпиграфни оқлаш йўлида ижод қилишга ҳаракат қилдим: "Дунёни меҳр қутқаради". Бундан биз бош қаҳрамон Зафар образи орқали исботлашга уриндик. Бугунги глобаллашув жараёнида, "оммавий маданият"лар таҳдида таъсирида улғайётган ёшлар учун ҳақиқий инсоний туйғуларни тараннум этган киноасарлар керак, деб ўйлайман. Чунки инсон учун ҳаёдек зарур бир туйғу бор. Унинг номи меҳр, эътибор.

Фильм номини "Дада" деб номлашмида ҳам рамзий маъно бор. Зафар кинокартина давомида гарчанд гўдакка бегона бўлса ҳам унинг чин маънодаги отасига айланади. Яъни фарзандни дунёга келтириш билан инсон ота-она деган улғу номга муносиб бўлиб қолавермаслигини томошабинга айтмоқчи бўлдим. Қаҳрамоннинг руҳиятини тўлиқ оча олишга ишонганим учун ҳам бу ролга Улғубек Қодировни тақлиф қилдим. У билдирилган ишонччи оқлади, деб айта оламиз.

Фароғат НИЗОМОВА,
журналист:

"Дада" фильмининг менда Фафур Фулом ҳикояси асосида Хўлол Насимов томонидан суратга олинган "Едгор" фильмининг эслатди. Деярли бир хил сюжетлар қайтарилган. 10 йил илгари кўтарилган мавзунини қайта такрорлаган фильмининг янгилик деб баҳолаш олмайдим. Лекин ижодкорлар томошабиннинг диди, савиясини кўтариш йўлида ҳаракат қилишгани сезилиб турибди. Фильмда тарбиявий аҳамиятта молик бўлган кўринишлар бор.

Озодбек АРЗИЕВ,
руҳшунос шифокор:

- Фильм намоёйиш бошланганда ундаги сюжетлар менга "Тўйлар муборак" киноасарини эслатиб юборди. Лекин вақт ўтиши билан фильм мавзуси бутунлай бошқа эканлигига ғувоҳ бўлдим. Киноижодкорлар фильмда томошабин билан руҳий мулоқот муҳитини ярато олишган. Фильмнинг қирриш қисмида тўйга тайёргарлик кўраётган, бир маромада ҳаёт кечираётган оила аъзолари тасвирланади. Қўйлақ танлаш, тўйга ташриф буюрувчиларнинг рўйхатини тузиш... Соқин ҳолда бошланган воқеалар томошабин ҳаёлига келтирмаган тарзда кескин тус олади. Фильмда тугун ва унинг ечимини моҳирона, ишонарли ҳолда баён қилинган. Бош қаҳрамон Зафар содда, самимий бироқ қатъиятли йиғит. Унинг касби характерига мос танланган. Фикрларини баён қилишда ўзи тушиб қолган вазиятни ён-атрофдагиларга тўғри баён эта олмастлиги унинг оилавий муҳити билан боғлиқ. Сабаби Зафар қатъий тартиб-интизом бор шароитда улғайган. У кўрсатган жасоратни режиссёр оила билан боғлашга уринган. Зафарнинг руҳиятидаги оилада шаклланган қўрқув фильм давомида сезилиб туради. Назаримда, режиссёр воқеалар ривожини учун ҳам ай-

нан шу йўлни танлаган.

Яхшилик зғулик йўли ҳамиша қийин кечади. Бунинг фильмида ҳам қўриш мумкин. Йиғитни қузатаётган томошабин чорасиз қолган аёлга кўрсатган ёрдамини юқори баҳолайди. Лекин қутилмаган вазиятда Зафар ҳамма инсон ҳам қилиши мумкин бўлмаган ишни амалга оширди. У жамиятнинг ҳажжи бир вақили тақдирини бефарқ қарамади. Гарчанд унинг бу фикрга қилишга минглаб омилар сабаб бўлган бўлса-да, у тўғри йўлни танлаб, шу йўлда қатъият билан курашди. Бефарқлик, инсонда ўзига нисбатан бўладими, жамиятга нисбатанми энг катта қусурдир.

Режиссёр Зафар руҳиятини ўта идеаллаштирмаган. Чунки йиғит гўдакни ташлаб кетиш учун ҳаракат қилди. Сабаби шу ўринда қақалоқ тақдирини билан бирга унинг ҳаёти ҳам ҳал бўлаётганди.

Фильмда қақалоқ билан боғлиқ воқеалар узок давом этади. Лекин бу томошабинда зерикаш қайфиятини уйғотмайди. Аксинча, болалар уйи, тўғруқхона, Зафарнинг болага бўлган оталарча ғамхўрлиги кўрсатилган сюжетларда томошабинда қақалоққа меҳр уйғотиши билан бирга, етим болалар тақдирини бефарқ қарамаслик қайфияти пайдо бўлади. Бу кўринишлар орқали режиссёр томошабинга ҳиссий таъсир этиб, уни Зафарни қўллаб-қувватлашга чақиргандек. Бундан ижодкорлар мусикадан кенг ва ўринли фойдаланишган. Янги туғилган гўдакни овозлаштирилгани бироз ишонарсиз. Лекин мен бунинг қақалоқ билан томошабинни янада яқинлаштириш учун хизмат қилди, деб айта оламиз. Ота-онаси бўла туриб, қақалоқдан воз кечишлигини ҳам мен ҳаётда бўлиши мумкин бўлган ҳодиса сифатида баҳолайман.

Ирода ШАРИПОВА,
ЎзМУ магистранти:

- Мен фильмда маънавий озук олдим. Киноасарда тугун, воқеалар ривожини, ечим ишонарли тарзда ифодаланган. Бола билан боғлиқ сахналар ипидан-ипгасига чалиб беришга ҳаракат қилинган. Зафар боксчи бўлишга қарамай оддий, яхши тарбия кўрган йиғит. Унинг руҳиятида турли қарама-қарши фикрлар тўқнашди. Зафар образининг тарбиявий аҳамияти бор. Унинг ота-онаси билан муносабати, оила муҳитида ўзини тутиши миллий анъаналаримиз доирасидан четлашмаган.

Бугун экранларда намоёйиш этилаётган барча фильмлар ҳақида ҳам мен илқ сўзлар айтгим келади.

Айни кунларда киноэкранларда тақдим этилаётган "Ko'zgu film" масъулиятли чекланган жамияти томонидан суратга олинган маиший мавзудаги "Қоракўз" номли фильм рекламасини кўргач, менда уни томоша қилиш истаги пайдо бўлди. Реклама ва фильмга ишланган саундтрек ҳар қандай инсонни кинозалга қорлайди. Киноасарни кўргач эса... Ижодкорлар фильмга маблағ, куч сарфлашган, лекин унинг бадийий савиясига келганда бу масалани иккинчи ўринга қўйишган кўринади. Фильм воқеалари сунъий, бири-бирига мутлақо боғланмаган тарзда ифодаланган. Бир аёлни машинасида уриб, унинг вафотига сабаби бўлган

ота, виждон азобидан қутилиш учун ўзининг 16 ёшли қизини аёлининг турмуш ўртоғига хотинликка беришни ваъда қилади. Қиз бунга норози бўлиб, уйдан қочади. Жонига қасд қилмоқчи бўлган қизга тунги клублардан бери келмайдиган Сарвар исмли йиғит ёрдам қилини чўзади.

Шу ўринда ҳақли савол туғилади. Бу кўринишнинг ўзи бизнинг миллий лигизимизга тўғри келади? Менимча йўқ. Миллатимиз оталари қизларининг бахтини ҳар нарсадан устун қўядилар. Қолаверса, маҳалла оқсоқоллари, аёллар кенгаси аъзолари бунга нега бефарқлик билан қарамоқдалар? Ўз-ўзидан кўринадики, фильмда замон, макон масаласига эътибор қаратилмаган. Киноасардаги баъзи диалогларда ўзбек тилининг кўп ишлатилмаган атамалари бузиб қўлланилган. Масалан, фильм бош қаҳрамони Сарварнинг онаси ундан ҳавотир олганини қуйдагича ифодалайди: "Кечаси билан ўпкамни қучоқлаб ухлайман". Аслида бу ибора "Юрагимни ҳовучлаб..." каби ишлатилиши керак эди. Фильмдаги жаноза кўриниши ҳақида ҳам гапириб ўтмаслигининг илоҳи йўқ. Қоракўзнинг отаси вафот этганида унга жаноза ўқиган домла онама қарата: "Марҳумнинг қарзини ким давом эттириб қўяди?", дея мурожаат қилади. Мазкур гапда ҳам она тилимизнинг стилистик қойдалари бузилган. Бунинг қарангки, марҳумнинг ақинлари эмас, ҳеч қаерда ишламайдиган ва бундан фахрлилик юрадиган Сарвар онамага пешвоз чиқиб: "Мен", дея жавоб беради. Ундан маҳалла-қуй "Сен бу оилага ким бўласан?", деб сўраб ҳам ўтирмайди.

Фильм ижодкорлари моддий жиҳатдан бой, истаган ниятига эришиш йўлида ҳеч қандай қабилхандлик тап тортирмайдиган Сўлтўнхўжа образи орқали жамиятдаги қусурларни кўрсатишга уринишган. Лекин уларнинг бу ҳаракати ҳам акс натижа берган. Аслида, бугунги демократик жамиятда қўлдан ҳамма иш келадиган, хоҳласан, истаган пайти, истаган инсонни қаматиб юбориши мумкин бўлган шахсларнинг бўлишига ишониб қийин.

Фильмининг томоша қилганман-у, залга ташриф буюрганларнинг киноасарга нисбатан муносабати мени ҳайрон қолдирди. Улар экранда кечаётган ҳаётини воқеаларга бепарво, ўз ташвишлари билан банд, санъат асарига ҳайрат ёки қизиқиш уйғонмаганилигини кўриб, ижодкорлар сарфлаган меҳнату маблагга ачинаб кетдим. Балки улар фильм сценарийси устида жиддийроқ ишлашганда томошабинлар фильм ҳақида, ундан олган таассуротлари хусусида анча вақт сўзлаб юрган бўлишармики? Нафсиларини айтганда, эндиликда бугунги кун томошабинларининг диди, маданияти ҳақида ҳам жиддий ўйлаб қўришга тўғри келмоқда.

Хозиргина намоёйиш тугаган "Дада" фильмининг борасида эса қўллаб қўйишларни гапириш мумкин. Гарчанд фильм мавзуси янги бўлмаса ҳам ижодкорларнинг маҳорати томошабинни мулоҳаза қилишга ундай олади. Энг муҳими, киноасардан миллий лигизимиз нафаси уфуриб турибди. Йиғит-қиз, ота ва бола муносабатларида ҳам бу ҳолат яққол сезилади.

Насолат УМАРОВА,
"Milliy tiklanish" мухбири

МАШҒУЛОТ

Ҳар қандай мамлакатнинг бугун ва эртаси шу юрт таълим тизимининг қандай даражада тараққий этгани билан белгиланади. Милланинг миллат сифатида шаклланишида эса энг аввало тарбия муҳим ўрин тутати.

Ҳар бир халқнинг миллийлиги, тақомили, миллий маданияти миллий тил ва миллий анъаналарга асосланган тўлақонли миллий мактаблар, академик-лицей ва касб-хунар коллежларнинг тикланишига бевосита боғлиқ. Тил миллатнинг улкан бойлиги ва бебаҳо мулкидир, дейилади Ўзбекистон Республикасининг "Давлат тили ҳақида"ги Қонунида. Дарҳақиқат, мактаб, академик-лицей ва касб-хунар коллежлари таълимида давлат тили саналган она тилининг алоҳида ўрни бор. Зеро, она тили ҳаётни билиш, ўқувчи ва талабаларда ахлоқий тушунарли шакллантириш, ёш авлодини тарбиялаш, шунингдек, халқнинг тарихи, маданияти, урф-одати, адабиёти ҳамда санъатини билиш, ўрганиш воситаси ҳам саналади.

Тил тўғарақлари

она тили бойликларини ўқувчилар онгига чуқурроқ сингдиришда муҳим аҳамият касб этади

Она тили ҳар қандай таълим тизимида ўқув фанларининг асосини ташкил этади. Она тилини ўрганиш катта таълимий, тарбиявий ва ривожлантирувчи аҳамиятга эгадир. Шахснинг тарбияланганлик даражаси ҳам унинг тилини эгаллаганлик даражаси, қобилияти билан белгиланади. Ёшларда ижодий тафаккур, ижодий изланиш, мавжуд имкониётларнинг энг қулайини танлай олиш қўникмаларини шакллантириш ва ривожлантириш, уларни миллий қадриятларимиз, удум ва анъаналаримиз руҳида тарбиялашда она тили фанининг тутган ўрни ва имкониётлари бениҳоя каттадир.

Она тили ва бошқа тиллар (рус, немис, инглиз ёки француз тиллари)ни ўрта махсус таълим муассасаларида, лицей ва коллежларда ўқитиш савиясини яхшилаш, ёш авлодининг бу фанга қизиқишини янада орттиришда улар билан олиб бориладиган дарсдан

ташқари машғулотлар, турли хил тўғарақлар, давра суҳбатлари, тренинглари ўрни беқиссир. Бундай тадбирлар ёш авлодининг оғзаки ва ёзма нутқ малакасини янада ўстиради, уларни очик мулоқот қилишга, ўз фикр-мулоҳазаларини эркин, асосли баён этишга ўргатади. Шунинг учун ҳозирги вақтда академик лицей ва касб-хунар коллежлари учун тузилган ўқув режаларида ўқувчи-талабаларнинг дарсдан ташқари бўш вақтини тўғри тақсимлаш, уларни турли хил тўғарақларга жалб этиш ҳам кўзда тутилган. Бизнингча, ҳар бир ижодкор ўқитувчи, лицей ёки коллежда она тили ва адабиётдан, рус тили, немис, инглиз ёки француз тилидан дарс бераётган муаллим ўз ишининг, меҳнатининг аниқ самарасини кўришни истаас. Ўқувчиларини, шогирдларини турли хил тўғарақлар ишига тўғри сафарбар эта олиши лозим бўлади. Бунинг учун лицей ва коллежларда бадий асар ти-

лини, ўзбек ономастикасини, ўзи яшаётган жойдаги гидроним ва топонимларни ўрганиш тўғараги, нутқ маданияти ва ўзбек услубшунослиги тўғараги, тил ўргатувчиларнинг очик мулоқот клубини ташкил этиш мумкин.

Хозирги академик-лицей ва касб-хунар коллежларининг 1-курс талабаларига фразеологизмлар ҳақида қисқа маълумот берилади. Таълимнинг кейинги 2-3-босқичларида эса ибораларнинг синтактик хусусияти, уларнинг эркин бирикмалардан фарқи, бадий асарларда қўлланилиш ҳақида айрим қўшимча маълумотлар берилади, холос. Ўқувчи-ёшларда тилимиз бойлигини ўрганишга ҳавас орттиришнинг муҳим воситаларидан бири лицей ва коллеж ўқувчилари орасида "Ўзбек тили фразеологизмининг ўрганиш" тўғарагини ташкил этишдир.

Умуман, она тили бойликларини ўқувчилар онгига чуқурроқ сингдиришда ўрта махсус касб-хунар коллежларида ташкил этиладиган хилма-хил тўғарақлар ишини яхши йўлга қўйиш муҳим аҳамият касб этади. Бу борада, айниқса, олий ўқув юртилари олимлари билан узвий ҳамкорликни таъминлаш мақсадга мувофиқдир.

Б.ЎЙЛОШЕВ,
Самарқанд Давлат университети профессори,
филология фанлари доктори

ЖАРАЁН

ТАЪЛИМ

Билим даргоҳи вилоятда ҳам, шаҳарда ҳам ўз ўрни ва нуфузига эга. Бу даргоҳда таълим жараёнида кечаётган ислохотларга жавобан давр талаблари асосида фаолият юритиш самарали йўлга қўйилган. Мақтабда 750 нафар ўқувчида 47 нафар педагог билим беради. Уларнинг 3 нафари халқ таълими аълочили ва 8 нафари олий тоифали педагоглардир.

Ёш авлод иқболи учун

Жиззах шаҳридаги 22-айрим фанлар чуқур ўрганиладиган давлат ихтисослаштирилган умумтаълим мактаби мазкур соҳада қатор ютуқларни қўлга киритмоқда

Педагоглар орасида айник-са, болаонич синф ўқитувчи-си Малоҳат Раҳмонованинг ало-ҳида ўрни бор. Мана 18 йил дирки, даргоҳда болаонларга таълим-тарбия бериб келмоқ-да. Эндилкида унинг собиқ ўқу-вчилари нафақат нуфузли таш-килот, олийгоҳ ва илм маскан-ларида, кўйингки ҳаётнинг бар-ча жабҳаларида кизгин фаоли-ят олиб боришмоқда. Тиниб-тинчимас муаллима ўтган давр мобайнида қанчадан-қанча бо-лалар саводини чиқармади, дейсиз. Энг муҳими, устоз таъ-лим-тарбиясини олган ўқувчи-лар у орзу қилгандек ақлли, илмга чанқок, юрт қорига ярай-диган, Ватанга муносиб ўғил-қизлар бўлиб камол топишди.

- Яхши дарс тезкорлик билан

Суратда: муаллима М.Раҳмонова ўқувчилари билан.

ўша оннинг ўзида қисқа, лўнда текширилади, - дейди муаллима
ва аниқ жавоб олиш йўли билан Малохат Раҳмонова. - Бу усул

Ўқувчиларнинг оғзаки нутқини ўстириш ва фикрлаш қобилиятини ривожлантиришга хизмат қилади.

Устоз дарсларни асосан ноананавий, интерфаол ва тренинг усулида олиб боради. Ҳар бир мавзу кўргазмали қуруллар ёрдамида бола онгига тўғилишига етказилади. Тажрибали ўқитувчининг ютуқларига асос бўлувчи воситалар турли-туман. Синф хонаси дид билан безатилган. Бу ердаги кўргазмали қуруллар, турли стенд, альбом ва буклетлар, мавзуга оид расм ҳамда тарқатма материаллар сони мингдан ошади. Техник воситалар бундан мустасно. У ҳар бир ўқувчи билан алоҳида ишлашни яхши йўлга қўйган. Ўқувчиларнинг имкониятига қараб, қобилиятларини ҳисобга олган ҳолда вазифалар юклайди, топшириқлар беради.

Утган 2009-2010 ўқув йилида муаллими таълим берган 40 нафар ўқувчининг 35 нафари аъло ва яхши баҳолар билан ўқув йилини якунлашди. Устоз синфдан ташқари тарбиявий ишларга алоҳида эътибор қаратади. Синфда кутубхона мавжуд бўлиб, у ёш китобхонлар ихтиёрига берилган. Ўқувчилардан Нилуфар Эргашева, Сабина Нурманова, Озодбек Абдурахмонов вилоятда ўтказилган кичик фан олимпиадаларида фахрли ўринларни эгаллашди. Азиза Очилова ва Олмос Турдиев ўтган ўқув йилида республикада ўтказилган шахмат мусобақаларида фахрли учинчи ўринни олишга сазовор бўлишди.

Жорий ўқув йилида муаллима таълим-тарбия бераётган 1-“А” синфидаги 25 нафар ўқувчи биринчи чоракни аъло ва яхши ба-

ҳоларга яқунлашди. Устознинг ҳозир юқори синфларда таҳсил олаётган ўқувчилари республикада иштирок этишга муваффақ бўлдилар. Ўқувчи Зухра Ҳамдамова эса республикада бўлиб ўтган "Конституция – бахтимиз пойдевори" кўрик-танловиди раъслар бўйича иккинчи ўринни эгаллади. Малоҳат Раҳмонованинг ўзи "Меҳр нурим - устозим" кинофильмида бош ролни маҳорат билан ижро этди.

Таърибали педагог, Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси аъзosi Милоҳат Раҳмонова билан ёнма-ён фаолият юритиб келаётган шогирдлари Диёр Турсунов, Нафиса Искандарова ва Нарғиза Қобилова ҳақида меҳр билан сўзлар экан, уларнинг касбий фаолиятидаги айрим жиҳатларига ижобий баҳо бериб ўтди.

- Ҳукуматчи қачонки ўз касбини севса, унга меҳр билан ёндаша- са, тўхтовсиз изланса, ўқиса, ўрганса, албатта, қўзлаган мақ- садига эришади,- дейди Ўзбекис- тон “Миллий тикланиш” демок- ратик партияси бошланғич таши- қоти котиби Фотима Жума- назарова. - Жонқуяр муалли- ма Малоҳат Раҳмонова ҳам ана шундай педагоглар тоифасидан.

Дарҳақиқат, салкам йигирма йиллик педагогик фаолияти давомида муаллима мактаб маъмурияти, шаҳар халқ таълими бўлими ҳамда ЎзМТДП Жиззах шаҳар кенгаши томонидан бир неча марта тақдирланган. Буларнинг замирида фидокорона меҳнат ёғида ҳеч кимга сир бўлмаса керак.

Саид АБДУЛЛАЕВ

МУЛОҲАЗА

Тўйларимиз

янада ихчам бўлса...

Хаёт тарзи шунақа: одам боласи доимо катта-кичик ташвишлар билан курашиб яшайди. Энг қизиғи, муаммоларнинг айримларини инсоннинг ўзи хою-хаваслар кетидан қувиб яратади. Хою-хавасларга ҳам ҳаддан зиёд берилиш охир-оқибат турли нохушликларга олиб келади. Қасбим қон қуйиш шифокори бўлгани сабаб турмуш шароитлари бинойидек беморлар орасида ҳам камқонлилар учраётганидан таажжубга тушасан, киши. Орадан биров вақт ўтиб, шифокор ва бемор ўртасидаги “девор”ни олиб ташлаб суҳбатлашсангиз, бу жумбоқ ўз-ўзидан ойдинлашади.

Бу ажойиб инсонлар “фарзандларим учун ҳаммининг авасини келтирар даражада тўйлар қилайин, эл олдиндан руф юз билан ўтайин” деган орзу-хавас билан йиллар юбайидада тўлғалар, йиққан сармоясини бир кунда сову-иб юборишади. Майли унга ҳам чдайдлик дейлик, лекин арз-қавола қилиб катта тўй қиладиган одамларни қанай тўшуниш мумкин? Ўзгаларнинг рўзгор харажатла-ию, орзу-хавасларига аралашиш, йўл-йўриқ кўрсат-имиларгадир эриш туюлар, аммо мана шу дабдабали рзу-хавасларни деб соғлиги ҳақида йиллаб ўйламайди-анларни кўраёямиз. Кўпни кўрган оқсоқоллар, фаоллар ар қанча тушунтиришга уринишмасин, ҳою-хаваслар етидан чиришиб қулаётганларнинг дунёқарашлари ўзга-иш қийин кечаяпти. Хатто баъзи пайларда “сиз ара-ашманг, бу оилавий ишимиз” деб оқсоқоллар фикрига улук тутишмайди ҳам. Ваҳоланки, бундай сарф-хара-атлар Президентимиз даъват қилаётганларидек, соғ-ом авлодни дунёга келтиришу, уни баркамол, салоятчи-и этиб тарбиялаш йўлига сарф қилинса, нур устига нур ўлур эди. Шу ўринда ўтган йилнинг ёзида ўзим гувоҳи ўлган бир манзарани ёдга олгим келди. Кўшни вилоят-ик ҳамкасбим неварасининг суннат тўйига таклиф эт-анди. Бордик. Кўпроқ қорчалчиликка ўнғай, лалми қиру ашлардан иборат, минг хондонлики улкан бир қишлоқ-кан. Шу боисми, бу қишлоқда бошқа ерлардаги каби ер, оморқа тақчилиги дерли йўқ. Кимнинг қурби қанчага тса, ярим гектардан уч-тўрт гектарчагача ерни пахса, тош ерларга, хатто шох-шаббалар билан ўраб ўзиники қилиб-лган. Қишлоқнинг энг камбағал ҳисобланадиган фуқа-осининг ҳам оғилида беш-олтита қорамол, ўн беш-иғирма қўй-эчки бор. Давлат дастурига қўра, икки йи-луқадман мана шу қишлоқда ҳам икки қаватли мухташам-актаб қурилибди. Тараққиёт мезонини ўша манзилда-шаётганларнинг онгу тафаккури, савияси, замонга му-осабати белгилайди. Хайратланарлиси, улар икки-уч-ектарлаб томорқаларни пахса билан ўраб олиш учун-упроқни айнан одам ва улов юрадиган кўчалар сахнидан-зиб олишгани сабаб йўллар ариқдек чуқур бўлиб қол-ан. Бу кўчалардан ёзда чанг, тупроқ “оқиб ётади”. Қишда-са ботқоқнинг бутана сувлари сой бўлиб оқади. Қишлоқ-шлари тўйларда маст-аласт иргишлаб ўйинга тушаётга-и, баъзи қарияларнинг эса мўйлов-соқолини иви-тиб-роқ симираётгани мени таажжубга солди. Аммо аини шу-ишлоқлик тўй соҳибни қилинган сарф-харажат ҳақида-ағрурлиб гапирди:

- Хар куни туй қилиб ётганимиз йўқ, йигит ўн йил ишга қўй элдилдан бир ўтади-да, дўст. Учта семиз тана, етти қўй сўйди. Мана шу тандир кабоб икки яшар ўқорники. Ем берганим йўқ, даштда отарнинг ичида ёраб юрган мол. Тоза ароқнинг ўзидан ўн ашиқ обеклдиқ тўти тандир нон ўзимизнинг лалми бўғдиннинг ундан!

- Шунча харажатнинг ярмини кўчаларингга тош тўкти-шарфа сарфалайсизларми? - кўнгилдагини тилимга ишгарим мезбонга бироз оғир ботди.

- Нима, кўча бир менга керакми, бир мошин тош ҳам ул-да. Ана давлат мактаб куриб берди, эртами-кечми, кўчага ҳам навбат етиб қолар... Эй жура, тўйга меҳмон ўлиб келган бўлсангиз, меҳмонга ўхшаб ўтиринг-да, сиз ошқа вилоятдан келиб кўчанимизнинг гамини есангиз, зимизникиларга иш қолмайди-ку...

Дарҳақиқат, меҳмонлик ҳаддими унутганими сезиб, ошқа бу мавзуга қайтмадик. Аммо, мезбон ундаганидек ўпчилликка қўшилиб ўтиришининг ҳам уддасини чиқолмадик. Ташқарида эса бир гектарлик даврада оломон йиғ-кулгини авж пардага чиқарган, машҳур хонанди ўйинда ўзи билан олиб келган фонограмма дискини ўйиб шунга ҳамоҳанг оғиз қимирлатиб, маст-аластлар билан рақсга тушар, одамлар унинг устидан пул “ёмғири”ними, “қори”ними ёғдиришарди... Менга бу манзара тиллардан олдин қопётган араваларни эслатиб юборди. Уларни гапиришимиздан мақсад, асло кимларгадир ақл тоғатиш ёхуд уларга “ўзинг билгандек эмас, мен истоган-дек яшаш” демоқчи ҳам эмасман. Гап шундаки, биз бутун ўй-ҳашамларимизни кўрган улфату ошналаримиз, яна ҳам жайдариқроқ айтадиган бўлсак, дўсту душманамиз ўйил қилишлари учун дабдабали қилишимиз керак эмас, балки аксинча ихчамлаштирмоғимиз зарур. Тўй бир кунлик нарса: ўтади-кетди. Кейин-чи?.. Бунинг учун ҳар бир тила соҳиб бу соҳибаси ўткинчи ҳамда бемаъни орзу-авасларга эргашмай, ўз оиласи, рўзғори ва ҳаёт йўлини руғ режалар билан дастурлаштириб олмоғи лозим. Ҳашамдору дабдабали тўйлар қилаётганларга эмас, балки пуштакмаридан бўлган фарзандлари оламшумул белашувларда номдор рақибларини мағлуб қилаётган, илму нуари билан жаҳон аҳлини лол этаётган ҳамюртларимизга муносиб тарзда ҳавас қилишимиз керак!

**Юнус ЎРОҚОВ,
Денов туман тиббиёт
бирлашмаси бош шифокори**

ТИББИЁТ

Мамлакатимизда соғлиқни сақлаш тизимини ислоҳ қилишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бунинг натижасида, юртимиздаги кўплаб тиббиёт муассасалари энг замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланди, фуқароларга тиббий хизмат кўрсатиш даражаси бир неча баробар ошди. Гематология ва қон қуйиш илмий-текшириш институти масалаҳат поликлиникаси бўлими илмий раҳбари Ҳамид Қозоқбоева билан суҳбатимиз соҳада амалга оширилаётган ишлар, ютуқ ва муаммолар ҳусусида бўлди.

Гематология соҳаси такомил босқичида

– Гематология ва қон куйиш илмий-тектириш институти республикада қон куйиш хизмати ривожлантириш, гематология ва онкологик хасталикларни даволашга ихтисослашган. Институтда қон касаликлари - лейкоз (қон саратони) ва гемофилия (қоннинг итариқ касаллиги) каби оғир касалликларга тахсиш куйиш ва лаборатория тектириувларини ўтказиш ишлари ҳам амалга ошириллади. 2004 йилда қабул қилинган Қон хафсизлиги Миллий дастури доирасида вилотларда олтига ҳудудий марказлар ташкил этилиб замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланди. Осиё Тарақиёт банки билан (АБР) тузилган келишув шарномаасига асосан барча ҳудудий бирлашмалар ва институт қон куйиш станцияси тўлиқ таъмирдан чиқарилиди. Айни вақтда қон олиш ва қон куйиш ишлари замон талаблари даража-сида амалга оширилмоқда.

– Бугун донорлик тиббиётда дол-
заб масалалардан бири ҳисоблана-
ди. Юртимизда беғараз донорлиқни
амалга ошириш, кишилар онгига
унинг қулай ва зарарсиз эканлигини
тушунтириш борасида қандай ишлар
бажарилмоқда?

— Албатта, киши организмда қоннинг ўрнини ҳеч қандай дори-дармон ёки бошқа бир восита боса олмайдди. Шундай экан, беморларга қон улаштиш, унинг аҳолини яхшилашга кўмаклаштиш биринчи навбатида савоб иш бўлса, иккинчи ўринда бу донорнинг соғлиғига ҳеч қандай зарар етказмайди. Киши организмда 4-4,5 литр қон бўлса, шундан 250 грамм қон олинади. Бу қон берувчи организмга ҳеч қандай салбий таъсир ўтказмайди. Ақсинча, қон янгилабди, ҳеч ҳўжаралар пайдо бўлади, танада қон айланиш тизими фаоллашади, қон қўйилши каби хасталикларнинг олди олинади. Топширлар қоннинг ўрни эсда 5-6 соат ичидаёқ тикланади. Шунинг учун ҳам айни пайтда дофкорларимиз орасида бадаллиш донорлики хайрия йўлида амалга ошириш ишларида тарғибот-ташвиқот ишлари муҳим ўрни тутати. Тан олиш керак, илгари бу жараёнга кишилар томонида хавфсирас билан қаралган. Аммо 7-8 йиллардан буюн донорлар сони тобора кўпаймоқда. Унда 18 ёшдан бошлаб ихтиёрий равишда қатнашиш мумкин. Шунч алоҳида таъкидлаш жоизки, соғлом донорлики таъминлаш бугунги дунё гематоло-

гия соҳасининг долзарб вазифаларидан бири саналади. Яъни соғлом кишидан олинган қонгина беморнинг тузалишига ёрдам беради. Мисол ўзини донор ёшлигига гепатит билан оғриган бўлиб, тузалиб кетган бўлса-да, барибир қоннинг таркибида уни қўзғатувчи вируслар сақланиб қолади. У бошқа организмда янгитдан "уйғонди" ва ўз-ўзидан бемор яна бошқа бир касалликка дучор бўлади. Шу сабаб қон хавфсизлигини таъминлаш, қоннинг таркибини яхшилаб тегиришиш бугун соҳа вакиллари-нинг асосий вазифасидир.

– Соҳанинг янги босқичларга кўтарилиши, халқаро андозаларга мослашиши учун чет эллик ҳамкорлар билан мулоқотлар катта наф беради. Шу ўринда имзоланган янги шартномалар ҳамда чет эллик тиббиётчилар билан ҳамкорликларга ҳам тўхталсангиз.

— Чет эллик ҳамкасбларимиз билан олиб бораётган ҳамкорликларимиз ўзининг ижобий натижаларини бермоқда. Жумладан, институтимиз Жаҳон гемофилия ассоциацияси аъзоси, Ново-Нордикс фонди билан ҳамкорлик қилмоқда. 2004 йилдан буюр сурункали миелолейкоз билан оғирган беморларни даволаш бўйича GIPAP халқаро дастурида иштирок этмоқда. Айни пайда миелолейкозга чалинган 400 нафар беморларга Гливек препараты бепул берилмоқда. Олиб борилаётган ҳамкорликлар натижасида турли хил семинарлар ташкил этилиб, замонавий диагностика борасида кўникма ва билимларни оширмоқдамиз. Мутахассисларимиз Россия, Япония, Германия, Чехия каби давлатларда малака ошириб келмоқдалар. Шунингдек, институтимиз худудида Урта Осиёда ягона тозаланган ҳаво билан таъминловчи, гематологик беморларга самарали даволаш имкониятини оширадиган бино қурилиши олиб борилмоқда. Бу бинода катталар ва болалар учун ҳар бири 40 ўрминдан иборат онкогематология бўлимлари очил, замонавий талабларга жавоб берадиган диагностика анжом ва ускуналар билан жиҳозланган лаборатория ташкил этиш мўлжалланган. Қон хизматида беморларга янги биологларни қурилиши, иморатларни реконструкция қилиниши беморларга янада қулайлик туғдириши билан бирга, соғлиқни сақлаш тизими ривожига муносиб ҳисса қўшади.

Наргиза АСАДОВА
суҳбатлашди

БАНК ХИЗМАТИ

Мини банк туйлай уйлай булди

дейишади янги оила соҳиблари

Республикамизда фаолият юритаётган тижорат банклари томонидан жисмоний ва юридик шахсларга барча турдаги банк хизматлари кўрсатилмоқда. Айниқса, Президентимизнинг банк тизимини ислоҳ қилиш ва эркинлаштириш тўғрисидаги бир қатор Фармон ва қарорларига мувофиқ аҳоли ва mijozларга қулайликлар яратиш мақсадида минибанк, жамғарма ва коммунал кассалар ташкил этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Давлат тижорат “Халқ банки”нинг Темирйўл филиали жамоаси mijozларга замонавий ва сифатли хизмат кўрсатиш учун қўшимча қулайликлар яратиш мақсадида самарали фаолият олиб бормоқда.

Мазкур мини банк 72 нафар хусусий дхбиркор, 78 та юридик ташкилот, 77 та ахбарла ва фкорлар йигини, 1 та қўша орхона ва 30 га яқин касаба уюшмалари- хизмат кўрсатиб келаетир. Банк томо- дан бугунги кунда ахилининг бшш пул аблагларини омонатларга жалб этиш, пластик картчаклар оркали хизмат кўр- сатиши янада ахишлал, мулкчилигининг турли шаклидаги хўжалик юритувчи бъектлар ходимларида ш ақи ва унга энглаштирилган тўловлар, шунингдек, мивидент, пенсияларни жамгарма касса- р оркали бериш, уяли алоқа воситалари- нун тўлов каби хизмат турлари амалга- ирилмокда. Банкининг Paynet шахобча- ларида "Омад тол" телевизион реклам- атирахи лотерея сотувлари йўлга қўйил- лан. "Contact", "Westron Union" сингари алқаро пул ўқазиш хизмат турлари кўр- салмокда. 2010 йил давомида банк ахили- нинг бшш пул аблагларини жалб қилиш қасасида турли йилдаги юқори фоизли омонатларни таклиф этди. Амалдаги "Ан- қала", "Умид", "Сармоя Плюс", "Омад- лончини" омонатлари қаторига пенсio- ерлар учун "Ихтимоий жамгарма" жам- гиуливи омонати ҳам жорий этилди. Ушб омонат пенсия пулларини нақд пулсиз- ирим қилиш йўли билан уч ой муддатта 3 фоиз даромад тўлаш шарти билан- абул қилинади.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йирик ишлаб чиқарувчиларга нисбатан кам маблағ талаб қилиши, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар турларини тез ўзгартири олиши ва ишлаб чиқаришни ҳада модернизациялаш имкониятига эгалиги билан ажралиб туради. Шу боис, банк филиали томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлики қўллаб-қувватлаш мақсадида 9 ой давомида 565 млн. сўмлик кредитлар ажратилди. Ушбу кредитларнинг 124 млн. сўми ишлаб чиқариш, 70 млн. сўми қурилиш, 346 млн. сўми савдо ҳамда 25 млн. сўми иқтисодиётнинг бошқа тармоқларига жалб этилди. Маҳаллий ноозик-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кенгайтиришни рағбатлантириш мақсадида кичик бизнес вакилларига 99 млн. сўмлик кредит маблағлари берилди. Жумладан, "Гулбод Пласт" МЧЖ 100 млн. сўм, "Хуррам Қутлдор" хусусий корхонаси 99 млн. сўмлик кредит олиб, пластмасса яшиқлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйишди. Айни пайда ушбу корхоналарда 50 нафардан ошқ ёшлар иш билан таъминланиб, 20 дан ортиқ турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқарилмоқда.

Маълумки, мамлакатимизда ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, улар учун барча шaroитларни яратиб бoрасида кeнг қaмровли ишлар қилинишида Юрtbошимизнинг 2007 йил 18 мaйдaғи "Ёш oилаларни мoддий вa мaънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимчa чoрa-тaдбирлар тўғрисида"ги Фaрмонни муҳим дaстуриламал бўлмоқдa. Милии бaнк тoмoнидaн бu бoрaдa муaйян ишлар қилинмоқдa. Ёш oилаларни мoддий қўллаб-қувватлаш мaқсaдидa 2 нaфaр oилaгa 13,9 млн. сўмлик "Oилa фaрoвонлиғи" нoмли иcтeъмoл кpeдит, 4 нaфaр oилaгa 168 млн. сўмлик ипoтeкa кpeдитлари aҳрaтиб бeрилди.

- Олийғоҳни битириб шаҳарда ишга қўлдим. Лекин яшашга уй-жойим йўқлиғи сабабли анча қийналиб юрдим, дейди ёш оила соҳиби Абдували Имомов. - Банкдан 30 млн. сўм кредит олиб, янги қирғалган уйлардан сотиб олдим. Оқдарё туманидан Элдор Ворисов ҳам ана шундай бахтга муяссар бўлганлардан. У банк кредити эвазига 3 хонали уй соҳиби бўлди. Ҳозир у оиласи билан замонавий ва шинам уйда яшайпти. Банк ҳодимларининг мақсади эзгу: юртимизнинг ҳар бир аҳолисига қувонч ва бахт улаштиш, халқимизга камбарбаста бўлишдан иборат.

Ориф ХОЛИҚУЛОВ,
“Milliy tiklanish” мухбири

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

БИЗНИНГ ШАРҲ

Жорий йилнинг 4 октябрида Венгрия пойтахти Будапештдан 160 километр олисда жойлашган Айка шахридаги алюминий заводи учун хомашё тайёрлаб берувчи корхонада кучли портлаш юз бериши оқибатида, захарли чиқинди – “Кизил шлам-куйка” сақланадиган резервуар ёрилиб кетди. Оқибатда катта сифимдаги, тахминан 1 миллион кубометрга яқин токсик моддалар теварак- атрофга ёйилди.

Экологик ҳалокат қандай бартараф этилади

Азимжон ПЎЛАТОВ

Мазкур ҳалокатда 9 киши қурбон бўлган. 120 нафардан ортиқ одам турли даражадаги куйиш жароҳатини олиб оғир ҳолатда шифохонага ётқизилган. Завод атрофида яшовчи ифлосланиш даражаси меёрида, аҳолига жиддий хавф туғдираётгани йўқ. Франс Пресс агентлиги эса аксинча, сувда нормадагидан юқори кимёвий моддалар мавжудлиги ҳақида ахборот тарқатган.

Одесса области худудидан оқиб ўтувчи Дунайда ҳам захарли моддаларнинг санитария нормасидан ошмаганлиги қайд қилинган. Бир неча кун аввал Украина фавкулда вазиятлар вазирлиги хавфли токсик моддаларнинг Одесса областига ҳам етиб келиши ҳақида ташвишли хабар тарқатган эди. Техноген ҳалокатдан сўнг Венгрия Бош вазир Виктор Орбан ҳалокат ўчоғи Колонтар шахрига келиб, вазият билан яқиндан танишган. Аҳоли билан бўлиб ўтган учрашувда токсик чиқиндиларнинг аҳоли саломатлигига заррача таъсири йўқлигини айтиб, уларнинг кўнглини тинчлантирган. Ҳукумат раҳбари калантарликларга янги ер берилишини, кимёвий моддалар билан ифлосланган қишлоқлар бузиб ташланиши

ҳақида ҳам кенг тўхталди. Маҳаллий аҳолининг кўпчилиги киндик қони тўкилган жойларда яшашга умид йўқлигини, ерлар ўлиб бўлганини, ҳайвонот ва ўсимликлар дунёси туггани, энди қишлоқ хўжалигини умуман тиклаб бўлмаслигини англаб етди. Хуллас бу ерда яшашнинг маъниси қолмади, деган фикрлар билдирилмоқда. - Тарқатилган сўнгги маълумотларга кўра, алюминий заводидан чиққан “қизил шлам-куйка” токсик моддаси нафақат Девечер, Колонтар, Шомловашархей шахарларини тамомилла вайрон қилмоқда, балки 40 квадрат километр майдонни эгаллаган маҳаллий фауна ва флорасига ҳам жиддий зиён етказди, деди атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ишлари вазири Зольтан Иллеш.

Мутахассисларнинг сўзларига кўра, бир тонна алюминий ишлаб чиқариш жараёнида ундан тахминан 3 тонна “қизил шлам- куйка” ажралиб чиқади. Бу рангли модда алюминий тайёрлашда асосий хомашё ҳисобланмиш – бокситни тозалаш жараёнида ҳосил бўлади. У инсон саломатлиги учун ўта хавфлидир. Терини емириш хусусиятига эга. Хар бир тонна алюминий оксидига 360-800 килограммдан “қизил шлам- куйка” тўғри келади. Кўпчилик соҳа мутахассислари уни чиқинди- га чиқариш шарт эмас, деб ҳисоблайди. Ундан хомашёни қайта ишлашда кўп бор фойдаланса бўлаверар экан. Хавфсизлик нуқтаи-назаридан бу кимёвий чиқиндини махсус омборларда сақлаш керак. Биринчи навбатда унинг сизот сувларига қўшилиб кетмаслигининг олдини олиш учун барча чоралар сафарбар этилади. “Қизил шлам-куйка” ёпирилган ерларни аввалги ҳолатига қайтариш учун йиллаб вақт керак бўлади. Ҳозирги кунда тўпланиб қолган ушбу захарли модда микдори юз миллионлаб тоннани ташкил этади. Венгриядаги фожеа рўй берган портлашдан сўнг Девечер шахридаги 400 га яқин турар-жой токсик чиқиндилар гирдобига тушиб қолди. Колантар шахрида эса захарли химикатлар қатламининг қалинлиги 2 метрдан ҳам ошади. Энди эса юз берган ушбу ҳалокат оқибатларини бартараф этишга тўғри келади. Бироқ шундоқ ҳам глобал молиявий инқирозни бошидан кечираватган Венгрия ҳукуматининг ёлғиз ўзи ушбу фожиани ҳал этишга ожиз. Экологик ҳалокат оқибатларини тугатиш мақсадида расмий Будапешт Европа Иттифоқига ёрдам сўраб мурожаат қилди. Исландия, Лихтенштейн, Норвегия, Хорватия каби мамлакатлар ҳам четда қараб тургани йўқ. Яқинда Венгрия парламенти Айка шахридаги алюминий заводини давлат назоратига ўтказиш ҳақида қарор қабул қилди. Махлис бўлиб ўтган куни корхона бош директори Золтан Боконьни хибсга олинди. Мамлакат миллий қидирув бюроси айнан бу раҳбарнинг қараганлиги оқибатида авария юз берганлигини, кўплаб одамларнинг саломатлигига путур етказганлиқда айбдор

деб топди. Етказилган зиён кўлами ҳисоблаб чиқилганда, у 19,2 миллиард форинт (тахминан 70 миллион евро) атрофида эканлиги аниқланди. Бош вазир Виктор Орбан унинг мамлакатни моддий ёрдамга эмас, балки экспертлар кўмагига муҳтож эканлиги ҳақида баёнот тарқатган. Бир неча вилоятларда фавкулда ҳолат режими сақланиб турибди. Ушбу ҳолатга йил охиригача амал қилинади. “Межияр алюминийум” заводи раҳбарияти етказилган зиён учун 5 ярим миллион евро микдорида тоvon пули тўлашга тайёрлигини билдирган. Фақат бир шарт билан, ҳукумат томонидан корхона ҳисоб рақамига қўйилган таъқиқ бекор қилинганидан сўнггина. Суюқ токсик чиқиндилар сақланадиган резервуар бузилиб кетганидан сўнг таркибида алюминий, темир, титан, маргимуш, симоб, қўрғошин, хром ва кадмий моддалари бўлган 800 минг кубометргача бўлган қоришмалар 40 квадрат километргача бўлган майдонни қамраб олди. Унинг Дунай суви тубига етиб борганлиги ҳам аниқланган. Дунай Европадаги йириклиги жиҳатидан Волгадан кейин иккинчи ўринда турувчи дарёдир. Унинг умумий майдони 817 минг квадрат километрни ташкил этади. Венгрия ички ишлар вазирлиги Дунайдаги радиацион нурланиш даражаси нормал ҳолатда эканлигини маълум қилган. Словакия авария оқибатларини бартараф этиш мақсадида Венгрияга 250 дан ортиқ малакали мутахассисларини жўнатди. Венгрия атроф-муҳитни ҳимоя қилиш вазирлиги авария оқибатларини бартараф этиш ишлари оилаб давом этиши, бунинг учун 10 миллионлаб евро микдорида маблағ зарурлигини ҳам таъкидлаган: Сербия томони ҳам ўз худудидан оқиб ўтувчи Дунайда “қизил шлам-куйкалар” пайдо бўлганлигини илганган. Лекин, унинг меъёрида эканлиги, инсон саломатлигига ҳеч қандай хавф туғдирмаётганлигини ҳам тан олган. Бундай воқеалардан нафақат ўша мамлакат аҳолиси, иқтисоди, экологияси ва унга қўшни бўлган мамлакатлар, балки сайёҳлик тизими ҳам катта зарар кўрмоқда. Модомки шундай экан, Венгриядаги алюминий заводидан рўй берган кўнгилсиз воқеа барчани ҳушёр тортириши ва сабоқ бўлиши зарур.

ДУНЁДАН ДАРАКЛАР

Индонезияда яна зилзила

Сешанба куни Суматра (Индонезия) оролидан жануби-ғарбдаги денгиз акваториясида Рихтер шкаласи бўйича 7,3 балли зилзила юз берди.

Маҳаллий метеорология марказининг хабар беришича, асосий кучли зилзиладан сўнг, бу ерда яна тўққиз марта 6 ва 5 балли силкиниш рўй берган. Зилзиладан кўпроқ Ментавай ороли азият чеккан. Оролдаги бинолардан бири қулаб тушган, бироқ аҳоли бундан зарар кўрмаган. Эслатиб ўтамиз, рон-п-росса бир йил аввал Индонезиянинг Паданг шаҳри ва Ява оролига туташ худудларда рўй берган кучли зилзила натижасида 1100 киши ҳаётдан кўз юмган эди.

Кема шубҳа остида

Ўтган дам олиш кунлари Норвегия соҳил қўриқчилари томонидан қўлга олинган Atlantic lady юк кемаси Шпицберген архипелагидида Лонгйир портига келтирилган.

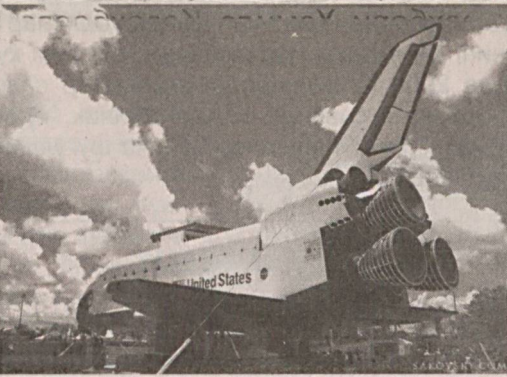
Балиқ ташиш учун мўлжалланган кема Белизда рўйхатдан ўтганига қарамай, унинг экипажаъзолари асосан россиялик фуқаролардан иборат экани маълум бўлади. Шпицберген губернатори ёрдамчиси Ларс Фаусенинг таъкидлашича, кемага ортилган балиқлар ишловгача эмас, балки ундан сўнг рўйхатга киритилган. Бу эса ҳужжатларда қайд этилган овланган балиқ сони бир неча тоннага камайтириб кўрсатилган бўлиши мумкин, деган шубҳа туғдирган. Ҳозирда Архангельск портига бориши керак бўлган кемада текширув ишлари давом этмоқда.

Шаттл парвозга тайёр

Парвозга икки кун қолганида “Дискавери” шаттлининг қуйи қисмида аниқланган носозлик бартараф этилди.

Таъмирлаш ишлари НАСА инженерлари ҳамкорлигида ўтказилган. Маълумки, ушбу носозлик 18 октябрь куни аниқланган эди. Ушанда техник ходимлар шаттлнинг ҳимоя қопқоқларидан бири намлини қолганини пайқаб қолишди. Унинг намлилишига эса ёнилик бакидан оқиб тушган гидразин монометил моддаси сабабчи бўлган. Айтишларича, шаттл ёниликсиз таркибидаги бу модда ўта захарли экан. Аввалига инженерлар ҳимоя қопқоғини боллар ёрдамида маҳкамлаб қўйишмоқчи ҳам эди. Бироқ, раҳбарият носоз детални янгисига алмаштиришни лозим топган.

Интернет хабарлари асосида тайёрланди

РАНГИН ДУНЁ

Тарихий манбаларда қайд этилишича, илк маёқлар тахминан тўрт минг йил аввал Мисрнинг биринчи кемалари қурилган даврдаёқ пайдо бўлган. Аввалига одамлар маёқ сифатида қирғоқлардан туриб олов ёқиш билан қиёфяланган, холос. Кейинчалик греклар тошдан махсус миноралар қуриб, унинг учига гулхан ёқа бошлашди. Кечаси олов, кундузи эса тутун денгизчиларга йўл кўрсатиб турган. Тахминларга қараганда, Қора денгиз қирғоғи бўйидаги эллинлар (юнонларнинг аجدодлари) шахарларига ҳам эрамыздан аввалги VI-VII асрда маёқлар ўрнатилган.

ҚАДИМГИ МАЁҚЛАР

ёхуд етти мўъжизанинг бири

Маҳфуза ХУДАЙБЕРГАНОВА, «Milliy tikanish» мухбири

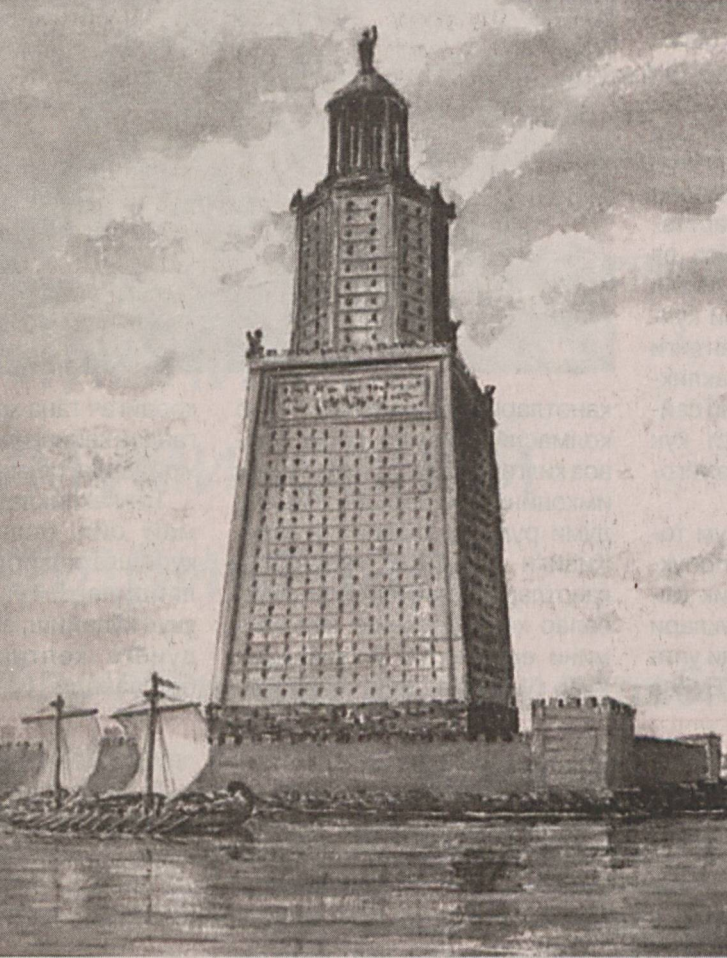
Ҳозирга қадар сақланиб қолган энг қадимги маёқ Испаниянинг Ла-Корунья шахрида қад ростлаб турибди. Қадимги римликлар томонидан тахминан 100-йилда қурилган ушбу «Геркулес минораси» номи маёқнинг баландлиги 41 метрни ташкил этади. Бугунги кунда ҳам бу минора ўз кўринишини йўқотмаган. Бироқ, қадимги маёқ ярқисиб бўлиб қолган бўлса-да, у Испаниянинг ниҳоятда бебаҳо ёдгўрлиги ҳисобланади. Ўтмишда ҳақиқий маёқлардан ташқари яна сохталари ҳам бўлган. Масалан, XVII асрда барон Унгерн-Штернберг Таллин шахрида талончиликни амалга ошириш мақсадида сохта маёқ қурдиради. У атайлаб денгизчиларни сохта маёқ ёрдамида қирғоқнинг саяз қисмига чорлай-

ди. Қайиқларда кемага етиб олган қароқчилар эса уларнинг мол-мулкни ўзлаштирган. Мана шунга ўхшаш бир қанча айёрликлар бошқа мамлакатларда ҳам рўй бериб турган. Негаки, бу даврдаги асосий транспорт воситаси кемалар бўлиб, турли миллат савдогарлари ўз бойлиқлари билан денгиз бўйлаб саяхатга чиққан. Умуман маёқлар тарихига қайтадиган бўлсак, ҳар бир асрнинг ўзига хос маёқлари бўлган. Йиллар ўтган сайин турли маёқлар ўйлаб топилган. Масалан, XV асрда келиб маёқларни ёқишда асосан кўмирдан фойдаланилади. Тахминан 1540 йилда Англияда иккита минорали антика маёқ қурилади. Бу кемаларнинг йўналишини янаям аниқ белгилаб, манзилга адашмай етиб боришини таъминлайди. 1771 йили Франциянинг Кордуан худудидан эса илк ўчиб-ёна-

диган маёқ ўйлаб топилган. Номаълум ихтирочи керосинли шамчироқни айланадиган дискага ўрнатиб, унинг доимий айланиб туриши натижасида денгизчиларга маёқни узоқ масофадан кўриш имконини яратди. 1765 йилда машҳур французлик олим Антуан Лавуазье Париж кўчаларини ёритиш лойиҳасини тузаётиб, шамчироқни кўзгунинг нуллари кесилган нуқтасига жойласа шамчироқ янада равшанроқ ёнишини пайқаб қолади. Бу кашфиёт ўз ўрнида маёқларга қўлланган. Кейинчалик, физик олим Огюстен Френел ёруғлик нуруни бир йўналишга йўллайдиган махсус линзани кашф қилади. Френелнинг эгри кўзгуси ҳамда линзаси маёқлардан фойдаланишда бирмунча енгиллик ва тежамкорлиқни яратди. Шу баҳона, Корнуоллнинг (Жанубий Англия) Лиззед-Лайтхаус маёғида 400 ватт, кучга тенг бўлган электролампа ўрнатила-

ди. Унинг ёруғлиги 50 км. масофадан кўриниб турган. Ҳатто, бу оддий маёқ Форос оролидаги афсонавий гигант маёқ билан тенглаша олган.

XIX аср ўрталарига келиб, маёқларда газли лампалар ўрнатила бош-

ланади. Кейинроқ эса, маёқларнинг автоматлаштирилган усулда ишлашича эришилган. Бу ҳолат маёқ кузатувчиларининг ишини бирмунча енгиллаштирди. Чунки, улар ҳадеб минорага чиқиб, чироқдан оғоҳ бўлиб туриши лозим эди-да. Энди бўлса, ёқилги

талаб қилинмай оилаб лампа ёниб туриши таъминланади. Германия қирғоғидаги миноралар илк бор 1880 йилда мана шундай маёқлар билан жиҳозланган. 1925 йилдан бошлаб эса, янада ёрқин ҳамда автоматлаштирилган тежамкор лампалар Европа, Америка, сўнг бутун дунё бўйлаб тарқалди. Ҳозирги кунда бундай маёқлар кўп мамлакатларда фойдаланилмайди. Дарҳақиқат, минора қўриқчиларининг туну кун денгизни кузатиши тамоман ўтмишда қолиб, уларнинг аксариятини компьютерлаштирилган маёқлар эгаллади. Ўтмишдаги энг машҳур, аммо бизгача етиб келмаган маёқ бу Буюк Александрнинг Форос оролида қурдирган маёғидир. У оламнинг етти мўъжизасидан бири ҳисобланади. Бу маёқ меъмор Сострат лойиҳаси бўйича қурилган. Баландлиги 150 метр бўлган ушбу минора ўн мингдан ортиқ асирларнинг қўл меҳнати эвазига бир неча йил давомида бунёд этилган. Минора қурилишида асосан оҳақтош, гранит ва мрамардан фойдаланилган. Ушан-

да айрим тошларнинг оғирлиги ҳатто бир неча тоннани ташкил этган. Маёқнинг қуриб битказилишини кўриш Александрга насиб этмаган бўлса-да, унинг орзуси рўёбга чиқади. Маёқ уч қаватли минорадан иборат бўлиб, унинг ичига шахта қурилган. Мана шу шахта ёрдамида туну кун юқорида ўтин, ёнигли ташилган. Хуллас, минорада гигант «фонар»ни ёқиш учун 300 киши тинмай тер тўккан. Ўша даврда саккиз кўриш ушбу бино ҳашаматли қасрга қиёсланган. Айниқса, миноранинг учинчи қаватида денгиз ҳалоскорини Посейдонга бағишлаб бронзадан ясалган 8 метрли бахайбат ҳайкал барчани пол қолдиради. Минорада яна бир қанча астрономик қурилмалар бўлиб, улар ёрдамида нафақат денгиз сувлари, балки атроф-муҳит ҳам кузатилган. 50 км. узоқликдан кўришиб турган ушбу маёқ тахминан минг йиллар давомида денгизчиларга хизмат қилиб келган. 1326 йилда рўй берган зилзила минорани тамоман вайронага айлантирган. Маълумотларда қайд этилишича, у икки мартаба қайтадан тикланган. Лекин табиат ҳодисалари туфайли у батамом вайрон бўлган. 1961 йилда навбатдаги тадқиқотлар пайтида гаввослар денгиз тубидан мрамардан ясалган қутти, сағана ҳамда бахайбат ҳайкалларга дуч келишди. Текширувлар чоғида ушбу топилмалар қадимда рўй берган зилзила оқибатида вайронага айланган машҳур маёқнинг бўлаклари эканлиги аниқланди. 1980 йилда эса халқаро археологлар гуруҳи денгиздан Форос маёғининг навбатдаги бўлакларини ҳам топишди. Бугунги кунда афсонавий маёқнинг бўлаклари дунёнинг энг нуфузли музейларида сақланиб келмоқда.

КЎЗГУ

“Ўзбеккино”:

халқаро алоқалар

АНЖУМАН

“Ўзбеккино” Миллий агентлиги Ўзбекистон Маданияти ва спорт ишлари вазирлиги, Ҳиндистон элчихонаси, ўзбек-ҳинд дўстлиги жамияти билан ҳамкорликда Алишер Навоий номли маданият саройида ҳинд фильмлари фестивалининг очилиш маросимини ўтказди. Унда тadbир ташкилотчилари, бир гуруҳ таржимон ва ҳиндшунос олимлар, таниқли санъаткорлар ҳамда ОАВ вакиллари иштирок этдилар.

Анжумани “Ўзбеккино” Миллий агентлиги бош директори Аъзам Исроқов очиб, Ўзбекистон билан Ҳиндистон ўртасидаги маданий алоқалар узок тарихга бориб тақалиши, ушбу алоқалар бугунги кунда янада ривож топиб бораётгани ҳақида тўхталди.

Шундан сўнг сахнага кечанинг фахрий меҳмони, ҳинд фильмлари тамал тошини қўйган ижодкорлардан бири Раж Капурнинг тўнғич ўғли, 40 дан ортқ роллер ижроҳис, продюсер ва режиссёр Рандхир Капур таклиф қилинди.

Капурлар оиласи билан ўзбек халқининг дўстона муносабатлари бундан қарийб 60 йил илгари Раж Капурнинг “Овора” фильми орқали боғланган, десак муболаға бўлмайди, деди у. Бу риштани йиллар давомида биз Капурлар сулоласи янада мустаҳкамлашга ҳаракат қилиб келаямиз. Раж Капур ижодини

ҳамиша севган ва қадрлаган ўзбек халқига укаларим Риши, Рашиф ҳамда Капурлар оиласининг оташин саломини етказмоқчиман. Биз сизларни ўзқинларимиздек кўраимиз.

Шундан сўнг маросим иштирокчиларини кутлаш учун, Ўзбекистон Маданияти ва спорт ишлари вазири Анвар Жабборов, Ҳиндистоннинг Ўзбекистондаги фавкулотда ва мухтор элчиси доктор Саид Манал Шах Ал-Қадири, Ўзбекистон-Ҳиндистон дўстлик жамияти раиси Комилжон Юсупов сўз олдилар. Ҳиндшунос олим Нажмиддин Низомидин Рандхир Капурга отаси ҳақида чоп этилган китобни совға қилди.

Анжуман ёш ўзбек санъаткори томонидан ижро этилган ҳинд кўшиқлари ва сахна кўринишларига уланди.

Шундай сўнг “Уч савдойи” номли фильм томошабинлар эътиборига ҳавола қилинди.

Эслатиб ўтамоғимиз, ҳинд фильмлари фестивали юртимизда 29 октябрга қадар давом этади.

Маълумки шу йилнинг 19-23 апрель кунлари мамлакатимизда Озарбойжон киноси кунлари бўлиб ўтганди. Унда қардошларимиз Озарбойжон киноусталари ўз фильмлари билан ўзбек ихлосмандлари қалбидан янада чуқур жой олишга муваффақ бўлди. Ушбу маданий алоқаларнинг бир кўриниши сифатида шу йилнинг 25-28 октябрь кунлари Озарбойжонда ҳам Ўзбекистон киноси ҳафталиги бўлиб ўтмоқда. Унда “Ўзбеккино” Миллий агентлиги Бош директори ўринбосари Жаҳонгир Қосимов бошчилигидаги киночилар иштирок этмоқда. Ҳафталикда “Ўтган кунлар” (р. Йўлдош Аъзамов), “Йўл бўлсин” (р. Қамара Камолова), “18-квадрат” (р. Ж.Қосимов) каби кинофильм, “Куш”, “Кулол”, “Қўрқмас тип-ратикан”, “Дугоналар”, “Бор эканда йўқ экан”, “Икки кўшни ва қовун” номли мультфильм ҳамда “Тошкент — Исломо маданияти пойтахти”, “Регистон — Самарқанд дурдонаси”, “Усмон Мухаффи”, “Имом ал-Бухорий”, “Шарқ дурдонаси”, “Тошкент тарихий обидалари” каби ҳужжатли фильмлар намойиш этилади.

Н.УМАРОВА,
“Milliy tiklanish” мухбири

Пойтахтда япония санъати

1 ноябрь куни Ўзбекистон давлат консерваториясида япониялик санъат усталари Эдоя Нэкохачи ва Хамано Кейко юртимиз санъаткорлари билан биргаликда концерт дастури намойиш этишади.

Япониянинг мамлакатимиздаги элчихонаси ва Ўзбекистон давлат консерваторияси ташаббуси билан ташкил этилган ушбу маданий тадбирда Япониянинг қадимий санъат йўналиши “Мономанэ” услубида кўшиқлар ижро қилинади. “Мономанэ” услуби куш ва ҳайвонлар ово-

зига тақлид қилиш бўлиб, бунда бўғиз ва бармоқлар ҳаракатига таянилади. Шунингдек, ижрода турли хуштаксимон асбоблардан ҳам фойдаланилади.

Эдоя Нэкохачи бу санъат турига жило бериб, қарийб 100 дан зиёд ёввойи қушлар овозига тақлиддан куйлашга эришган. Бу санъаткор мамлакатимиздан илк бор ўз дастурларини намойиш этмоқда. Япониялик санъаткорлар пойтахтдан ташқари Самарқанд шаҳрида ҳам концерт беришни режалаштиришган.

“Туркистон-пресс”

Какликлар

қанотларининг ивиб нам бўлиб қолмаслиги ҳамда кўкка парвоз қилганида қувватини тежаш имконини ҳам беради. Қушлар думи рул вазифасини ўтайди. Қизиги шундаки, какликлар қанотларига астойдил ишонисалар ҳам ҳаётининг кўп қисмини ерда юриб ўтказишади. Улар куни бўйи дала кезиб қош

қорайгач тана ҳарорати пасайгандан кейингина пана-пастқам жойларда тунашади.

Тоғ какликлари кунлар илиб май ойи бошларида оила қуришга ҳозирлик кўра бошлайдилар. Тўғрироғи, улар учун кўпайиш, зурриётларини дунёга келтириш мавсуми бошланади.

Полапонлар тухумни ёриб чиққан заҳоти озуқа топиш илинжида йўрғалаб кўрт-кумурсқа, қувалчанг ва майда ҳашоратлар билан озиқланишади. Куч-қувватга тўлиб, мустақил яшашлари ҳам вақт бор. Ораларидаги заиф полапонлар табиат қонуниятларининг қурбони бўлишади. Тоғу тош ва адоқсиз кенг далада полапонлар заҳматқаш ва ғамхўр она каклик товушини узокдан илғаб, инстинктив равишда унинг ортидан эргашадилар. Өхтиёткор она каклик бўлса хавф-хатарни сезган заҳоти улар учун ташвиш чекади. Қўрқува тушган полапонлар она пинжиги суқилишади. Шунда катталар бола-ларни олдида «мудофаа халқа»сини ташкил қилишади. Уларнинг ғамхўрлиги полапонлар учун жуда зарур.

Кўш чараклаб, кунлар исиши билан ўт-ўланлар бош кўтарди. Темирқанот полапонларни поёнсиз кенг далалар қарши олади. Улар учун хушхўр ҳашоратлар аиниқса, ўсимликлар уруғи тўйимли озуқа ҳисобланади. Ҳадемай, полапонлар қанот бойлаб учишга чоғланишади, нафс бобида катталардан қолишмайди. Юмшоқ ўт-ўлан, қамишзор ва одам юриб бўлмайдиган тўқайзорлар орасида емиш заҳиралари мўл. Сайроқи қушлар ўн беш йиллик серҳаракат ҳаёти мобайнида қанчалар ҳашоратларга қирон келтиради.

Абдулла САИДОВ

ФОНД ФОРУМ ХАБАРЛАРИ

Жорий йилнинг 18-октябрдан 12-ноябрга қадар мамлакатимизнинг барча вилоятларида Фонд форум томонидан ҳар йил ўтказиладиган «Янги авлод» болалар ижодиёти фестивалининг саралаш босқичлари бўлиб ўтмоқда. Бу йил 6 ёшдан 14 ёшгача бўлган 23 мингдан ортқ иштирокчидан ҳужжатлар қабул қилинди.

«Янги авлод» фестивали

саралаш босқичлари бошланди

Ҳар бир номзод ўзининг мусиқий дастури, бадийий ва адабий ижод маҳсуллари билан ҳақамлар олдида чиқишлар қилади. Барча шаҳарлардаги саралаш босқичи омма учун очик бўлиб, мухлислар ва кенг жамоатчилик шу тариха фестивалнинг энг ёрқин иштирокчилари сараланиб олиниши ва истеъдодларнинг кашф этилишига гувоҳ бўлиши мумкин. Танлов шартларига кўра, барча асарлар ёддан, фонограммасиз ижро этилади.

Маълумотларга қараганда айни пайтда Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм, Бухоро, Навоий, Қашқадарё вилоятларида фестивалнинг саралаш босқичи бўлиб ўтди. Саралаш босқичи режага мувофиқ барча вилоятларда ноябр ойининг биринчи ўн кунлигига қадар давом этади.

«Янги авлод» болалар ижодиёти фестивали - анъанавий катта байрам бўлиб, унда болалар санъатининг турли йўналишлари бўйича ўз қобилиятларини намоён этишади. Қолаверса, у мамлакатимиздаги истеъдодли болаларни кашф этишнинг ўзига хос модели, ўзини намоён этиш, ёрқин юлдузлар билан бир сахнада чиқишлар қилиб, жамоатчилик назарига тушиш имконидир.

Фестиваль ёш истеъдод эгалари салоҳиятини кашф этади ва уларга ўзларини катта сахнада сынаб кўриш имкониятини беради. Фестиваль иштирокчилари 6 ёшдан 14 ёшгача бўлиб, улар мумтоз ва миллий чолғулар, вокал, рақс, тасвирий ва амалий санъат, шеърят, адабиёт ва театр сценарийси йўналишлари бўйича ўзаро беллашадилар.

Олти йил давомида «Янги авлод» Ўзбекистоннинг барча вилоятларидан 50 минг нафар иштирокчини бирлаштирди, улардан 2000 нафари фестиваль голиблари бўлишди. Фонд форум фестивал голибларини ҳамиша қўллаб-қувватлайди, уларга турли халқроқ тадбирларда иштирок этиш имкониятини яратиб беради.

«Янги авлод» лойиҳасининг муваффақияти шундаки, Тошкент ва Самарқандда ҳам айни шундай болалар ижодиёти марказларининг очирилишига туртки бўлди. Бугунги кунда мазкур марказларда 2000 га яқин бола компьютер саводхонлиги, актёрлик маҳорати, мусаввирлик, каштачилик, кўшиқ, рақс санъати ва шахмат каби йўналишлар бўйича шуғулланиш имкониятига эга бўлмоқдалар.

ҚУШЛАР ОЛАМИ

Чор атрофи баланд тоғлар билан қуршаб олинган Бахмалсой кенгликларини какликлар макон қилиб олишган. Ҳар гал кўёш чараклаб бўй кўрсатган паллада бу кўркам қушлар тўда-тўда бўлиб, ингичка, майин ва ёқимли сайраши билан кўнгилларга завқ-шавқ бахш этади.

Табиатда учрайдиган тоғ какликларининг ташқи кўриниши малланранг, чўл ва сахро какликларининг эса кулранг бўлиб, уларни харсангтош, бута ва шох-шаббалар орасида тезда илғаб олиш қийин. Бу эса беозор қушларнинг турли хавф-хатарлардан сақланиши ва ҳимояланишида асқотади.

Парвоз қилишдек илоҳий неъмат қушларга берилган. Биз ҳикоя қилмоқчи бўлган бу кўркам қушлар тўдасига нар каклик етакчилик қилади. Унинг бир эмас, бир нечта жуфти бўлиб, осмону фалакка кўтарилганда бирор хавф-хатар туғилгудек бўлса хушёр тортиб «қук-қук»лаб тўдани огоҳлантиради. Қолганлари эса унга сўзсиз итоат қилиб эргашади. Лекин тўданинг бошқа мушкулотлари ҳам бор. Аиниқса, қишли-қировли кунларда бу ҳол яққол сезилади.

Бу ўтроқ қушлар тенгсиз гўзаллиги ва жозибаси, камалқдек товланиб туриши ҳамда қанотларининг ғусқонлиги билан бошқалардан ажралиб

туради. Худди кимдир атайлаб чизиб-бўяб қўйгандек қанотларида бир қанча чизиклари бор. Қизил тумшуги ва оёқ панжалари ҳамда мунчоқдек қоп-қора кўзлари уни янада жозибали кўрсатади.

Чор-атрофни оппоқ поёндозга буркаган қиш ўз ўрнини аста-секин баҳорга бўшашиб беради. Бир-бирига туташиб кетган баланд тоғлар этагидаги сойларда шаффоф ва зилол сув шарқираб оқади. Бир неча кунлик тинимсиз ёққан ёмғирдан сўнг тоғ ўнгирлари ва пасттекиликлари ажойиб майса ва гулзорларга айланган. Аёзлик аччиқ совуқ ва изғиринли кунлар ортда қолган, қайтадан янги ҳаёт бошланаётгандек какликлар овозини баралла қўйиб сайрашади. Кўёш ҳарорати кун сайин кўтарилиб табиатда уйғониш фасли бошланади.

Тоғ какликларининг дум томонида ёғ чиқарадиган популчаси бўлиб, ёгингарчилик олдидан улар қизил тумшуклари билан дум ва қанотларини унга тез-тез ишқаб туришади. Бу эса

ЎГИТ

Мақсаднинг ҳосил бўлиши учун ҳар йўлнинг бир қанча усул ва воситалари мавжуд.

* * *

Ёмонлашнинг зиёни ёмонлаган одамнинг ўзигадир.

БИЛАСИЗМИ?

Ҳар сонияда дунё бўйича 200 мингга яқин қисқа сатрли хабарлар, яъни SMS жўнатилади.

* * *

БМТ маълумотларига қараганда, шу йилнинг охирига бориб интернетдан фойдаланувчилар сони 2 млрд. га етиши мумкин.

ТУРФА ОЛАМ

Чўккан кемалар музейи

Самана (Доминикан) шаҳарчасида фаолият бошлаган музей ана шундай номланади.

Ташкилотчилар ушбу музейни очиш учун йиллаб тер тўққан, чоғи. Бир пайтлар Доминикан ва унинг атрофидаги сув ҳавзаларида чўккан бир нечта кемалар қайта таъмирланган. Улар орасида француз ҳарбийларига тегишли бўлган Le Scipion кемаси ҳам бор экан. Маълумки, кема 1775-1783 йилларда АҚШ мустақиллиги учун бўлган уруш жараёнларида катнашган. Музей фақат кемалардан иборат бўлмай, энг замонавий техника, лаборатория хонаси ва ёдгорликлар дўконига ҳам эга.

Энг қадимги чинни

Исроиллик археологлар қазилма ишлари чоғида милoddан аввалги VIII асрга тегишли иншоот ичидан бир нечта чинни маҳсулотларини топишган.

Ўзига хос конструкция ва ечимга эга иншоотнинг иситиш қурилмаси ва у ердаги чинни идишлар мутахассислар эътиборини тортган. Тадқиқотчиларнинг фикрича, мамлакат жанубидаги бу иншоот милoddан аввалги 586 йилги бо билликлар истилоси даврида вайрон этилган. Бундан ташқари, шох Йезекин ва унинг қўл остида хизмат қилган амалдорлар Агмимел ҳамда Йегохилнинг тасвири туширилган чинни буюмлар ҳам қўлга киритилган.

Қайта тикланувчи процессор

Дания техника университети олимлари янги типдаги қайта тикланиш хусусиятига эга компьютер процессорини яратишди.

Маълумки, тирик организмнинг айрим аъзолари қайта тиклана олади. Илмий тилда бу ҳолат регенерация дейилади. Айнан шу жараён даниялик мутахассисларни илҳомлантирган кўринади. Улар яратган процессор ҳозирча “электрон ДНК” номини олган. Айтишларича, ушбу янги типдаги компьютер махсус марказий процессорга умуман эҳтиёж сезмайди. Тўғрироғи, янгича компьютердаги процессор вазифасини ўта нозик тўқималар бажаради. Ушбу тўқималар маълум бир частота-лар таъсирида электрон ДНК сигналларини қабул қиларкан.

Тежамкор телефон

Жанубий Кореянинг «Самсунг Электроникс» компанияси кўёш батареяларида ишловчи дастлабки уяли алоқа воситасини тақдим этди.

«Бьюло Эрс» дея ном олган мазкур телефон аппаратнинг аккумуляторида бириктирилган махсус қурилма ёрдамида етарли миқдорда қувват олади. Масалан, «Бьюло Эрс» телефонида уч дақиқа давомида гаплашиш учун кўёш нурларидан ўн дақиқагина қувват олиш етарли экан. Аппаратнинг яна бир афзаллиги шундаки, у чиқинди пластинасидан тайёрланади. Бу эса атмосфера ҳавосидаги кислород газларининг зарарли қолдиқларини қисқартириш, шунинг билан бирга ишлаб чиқариш жараёнида электр қувватини тежаш имконини беради.

Зафар МУҲАММАД тайёрлади

Шамсидинова Муслима Сайфидиновнага Самарқанд Давлат тиббиёт институти томонидан 2004 йил 13 июлда берилган № 279421 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

ТАХРИР ҲАЙЪАТИ

Ахтам ТУРСУНОВ, Ахрор АҲМЕДОВ, Голиб-шер ЗИЯЕВ, Сувор НАЖБИДИНОВ, Муҳаммаджон ҚУРОНОВ, Ғафуржон МУҲАМЕДОВ, Улугбек МУҲАММАДИЕВ, Шоира УМАРОВА, Рустам ҚОСИМОВ, Эркин ЮСУПОВ, Баҳодир ШАРОФОВ, Арслон ЭШМУРДОВ